

A Békési Kistérség Agrárstruktúra- és Vidékfejlesztési Programja

Felülvizsgálat

Készítette: MTA RKK ATI Békéscsabai Osztálya

2009. december

A prioritás és programstruktúra felülvizsgálata

Prioritások

A prioritások száma mindenképpen csökkentendő, mivel egyes prioritások indokoltsága egy kistérségi szintű programban nehezen indokolható. További prioritások esetében pedig a felülvizsgálandó program elfogadástól eltelt 5-6 év gazdasági-társadalmi folyamatai teszik szükségessé a jelenlegi tartalom módosítását.

A koncepció hat prioritása:

1. Az agrártermelés szerkezetének átalakítása és a mezőgazdasági termékek termelésének és feldolgozásának fejlesztése regionális és kistérségi összhang biztosítása mellett – 6 nevesített intézkedés;
Az agrártermelés szerkezetének a programban felvázolt módon történő „erőltetett” átalakítása nem reális és hosszú távon mindenféleképpen ésszerűtlen. A belföldi élelmiszer ellátáshoz szükséges alapanyag szükségletek biztosíthatósága és az export árualap fenntarthatósága miatt mindenféleképpen érdemes az olyan kiváló természeti adottságú területeken, mint amilyen a Békési kistérség jelentős részén is található, a kalászosok nagytablás vetésterületének a fenntartása. Ezek hiányában már rövid távon is külkereskedelmi egyensúly gondokkal szembesülhetünk. Emiatt az agrártermelés szerkezetének a programban kívánatosnak tartott átalakítását csak azokon a területeken tartom reálisnak és szükségesnek, amelyek jövedelmezőségi mutatói ezt indokoltá teszik. A jó minőségű, hagyományosan gabona- vagy ipari növénytermesztésre használt földterületeken a földkoncentráció irányába ható folyamatok jelenthetik a kiutat, mivel e folyamatok a termelést a hatékony és költségérzékeny gazdálkodás irányába orientálják. A birtokmérettel mind az első, mind a második prioritás foglalkozik. Kívánatos lenne, ha egy pontban kerülne összefoglalásra ez a kistérség fejlődése szempontjából kétségkívül elsőrangú feladat. A kárpótlások elindulása és a magántulajdon újbóli létrehozás óta eltelt több mint 15 év több illuzórikus elképzelést a gyakorlatban is megcáfolt. Anélkül, hogy most ezekre részletesen kitérnék világossá vált, hogy a Békési kistérség természeti adottságai mellett az 1-3-5 hektáros termelői réteget árutermelésre nem érdemes ösztönözni. Annál inkább nagyobb jövő van a megfelelő méretű- és szerkezetű termőfölddel és gépparkkal rendelkező családi gazdaságoknak, illetve kis- és középvállalkozásoknak, amelyeknek a helyi foglalkoztatottság, a jövedelemtermelés terén van kiemelkedő szerepük. Rajtuk kívül a kistérségi agrártérben meghatározó szereppel a több évtized alatt felhalmozott tőkével, szakmai tapasztalattal, kapcsolatrendszerrel bíró részvénytársaságok kell hogy rendelkezzenek, amelyeknek az előzőekben említett réteg által betöltött szerepén túl a speciális tudást és technológiát igénylő agrárkutatások, a fajtakisérletek, illetve a kkv méretben már fenn nem tartható az ország érdekeit szolgáló árualapok megteremtésében kell hogy kiemelt szerepük legyen. A mezőgazdasági termékek feldolgozásának a fejlesztése valóban fontos, és a térségben, az ágazat által megtermelt jövedelmek és a foglalkoztatás növelése szempontjából elsőrangú szempont kellene, hogy legyen, azonban az élelmiszeripar feldolgozó kapacitása a megyeszékhelyen, a megyében, a régióban, sőt országos szinten is olyan mértékben leépítésre került az elmúlt 20 évben, hogy ennek a komplex problémának a megoldása kormányzati beavatkozás nélkül, helyi szinten lehetetlen.
2. A térség gazdasági szerkezetének átalakításához, valamint a kistérségi árualap piacra jutás feltételeinek javításához szükséges infrastrukturális és szervezeti háttér megteremtése – 4 nevesített intézkedés;

Az árualap piacra jutásának, illetve a gazdasági szerkezet egyoldalúságának oldásához hozzájáruló nagyberuházások térségben történő megvalósulásának alapvető feltételeként azonosítható közlekedési infrastruktúra fejlesztése nem lehet kistérségi kompetencia, a beruházási költségek nagysága, és az infrastrukturális hálózatok tulajdoni szerkezete miatt sem. A piacra jutás nem közlekedési infrastrukturális háttérének megteremtése, azonban továbbra is fontos és elsőrangú feladat kell hogy legyen a térségi vállalkozások számára. A kistérségi irányítók felől pedig olyan reális és megvalósítható marketing stratégia kidolgozása, elfogadása, amely alkalmas a helyi értékek iránti figyelem felkeltésére.

3. Alternatív gazdasági lehetőségek támogatása, foglalkoztatási lehetőségek bővítése – 2 nevesített intézkedés;
A nagy foglalkoztatók számának jelentős csökkenése, és az új beruházások hiánya a prioritást szükségessé és indokoltá teszik. A kistérség, az adottságai alapján mind a helyi kézműves ipar, mind a turizmus területén alkalmas a szerkezetátalakításhoz hozzájárulni. A prioritás struktúra szétaprózottsága miatt, érdemes lenne azonban a 2. és 3. prioritást összevonni, és a térség gazdasági szerkezetének átalakításához tartozó intézkedéseket egy prioritásban összefogni. Emiatt a javasolt programstruktúrában a logikailag összetartozó programok összevonására teszek javaslatot.
4. A humán-erőforrás fejlesztése, az információhoz való hozzájutás elősegítése az agrár- és vidékfejlesztési program megvalósulása érdekében - 3 nevesített intézkedés;
A prioritást érvényesnek és aktuálisnak tartom, szerepe kiemelten fontos a térség megújulása, fejlődése szempontjából, azonban a nevezett intézkedések megnevezésének és tartalmának módosítására teszek javaslatot.
5. A vidéki lakosság életkörülményeinek javítása – 4 nevesített intézkedés;
A prioritást érvényesnek és aktuálisnak tartom, szerepe kiemelten fontos a térség népességmegtartó képességének erősítése szempontjából, azonban a nevezett intézkedések megnevezésének és tartalmának módosítására teszek javaslatot.
6. A környezeti és természeti erőforrások védelme, az életminőséget meghatározó környezeti állapotok javítása – 5 nevesített intézkedés;
A területet érintő jogszabályi környezet folyamatos változása, a kistérség adottságai és a korábbi prioritások által vázolt kitörési irányok mind-mind megerősítik a programban nevesített öt intézkedés létjogosultságát. Az előbb említett okok miatt a jelentőségét a programon belül erősíteni kell, nagyobb szerepet kell kapni a megvalósítás során is a környezettudatos szemléletnek.

Intézkedések – Fejlesztési Programok

1. **Az agrártermelés szerkezetének átalakítása és a mezőgazdasági termékek termelésének és feldolgozásának fejlesztése regionális és kistérségi összhang biztosítása mellett.**

1.1. Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházásainak a támogatása:

A technológia fejlesztésének a szükségessége, a költség-hatékonyabb termelés megvalósítása, a géppark bővítése a vállalkozások számára továbbra is kiemelt jelentőséggel bíró kérdések. Ahhoz, hogy a kistérségi gazdasági tevékenység meghatározó ágazata nemzetközi értelemben is versenyképesen színvonalon tudjon termelni az állóeszközök folyamatos fejlesztésének szükségességét folyamatosan napirenden kell tartani. A gépellátottság másrészt pedig csökkenti

azon szolgáltatók jelentőségét, amelyek csak részben érdekelték a jövedelmük ágazatba való visszaforgatására. Jelentősége nagy, megvalósítása komplex, több területet érintő hatékony beavatkozások esetén lehet sikeres.

1.2. Az állattenyésztés sorvadásának megállítása:

Kulcskérdés többek között a diverzifikáció sikerességében, a felhalmozott tudás újrahasznosulásában, az egészséges és helyi élelmiszer megtermelésében, a foglalkoztatottság növelésében, a leromlott állapotú ágazati ingatlan állomány felújításában, újrahasznosításában, a kínálati árakat leszorító árubőség eltüntetésében, a remélhetőleg szintén ismét létrehozandó feldolgozóipar input termékállományának a helyben történő megteremtésében. Néhány azon számtalan ok miatt, amiért az agrárvertikum egyik legfontosabb láncszemének a mielőbbi (újra) létrehozása közös ügy. A jelentősége miatt megoldása is csak központi akarattal történhet, helyi szinten kizárólag – általában kevésbé tartós - részsikerek érhetőek el.

1.3. A megtermelt árualap feldolgozottsági fokának emelése, a mezőgazdasági termékek feldolgozóiparának fejlesztése:

Ahogy már korábban is szóltam róla, helyi szinten csak kis lépéseket lehet tenni ezen intézkedés megvalósítása érdekében. A jelentősége és hatása olyan mértékű a foglalkoztatásra, a jövedelemtermelésre, a belső élelmiszer ellátásra, hogy ezek a kérdések helyi szinten nem megoldhatóak. Helyben hiányzik az a volumenű tőke és az a jogszabály-alkotási kompetencia, ami nélkül a nemzetközi piacon egy kistérségi feldolgozó nem tud versenyképes lenni. A kis létszámú, kis kapacitású feldolgozók életképességét pedig az 5. prioritásban részletesen is tárgyalandó helyi identitástudat és társadalmi felelősségvállalás erősödésével teremthetik meg („helyi termék vásárlása”).

1.4. A mezőgazdasági termelés diverzifikációjának elősegítése:

Szükséges, de ahogy korábban részletesen szóltam róla, átgondoltan, a termőhelyi adottságok figyelembevételével szükséges ezt az intézkedést továbbiakban megvalósítani. Erőltetett módon, csak az aktuális piaci árak ismeretében meghozott, hosszú távú döntések a jelenlegi jövedelmezőségi mutatók romlását is eredményezhetik, mivel más kultúrára való átállás komoly szakismereteket, és állóeszköz állományt követel meg, amelynek létrehozása és rentábilis működtetése szintén jelentős tőkét köthet le, és kedvező keresleti árszínvonalat követel meg.

1.5. Az erdő- és vadgazdálkodás fejlesztése:

Alapvető információhiányunk van e területen. Csak Doboz esetében látható világos koncepció az erdővel és vadgazdálkodással kapcsolatosan. A többi település esetében a törvényi előírások betartásán túl stratégiai fejlesztési lépéseket nem tudtunk feltárni.

1.6. A minőségi árualap megteremtéséhez szükséges feltételek megteremtése:

Történtek előrelépések a minőség árualap megteremtésében, amelyet a kistérségi hozamok és minőségi besorolások is jól példáznak. E téren előrelépés csak a technológiai színvonal és szakismereti háttár folyamatos fejlesztése révén érhető csak el. Mivel az alprogramban megfogalmazott feladatok más intézkedés

keretében szintén része a stratégiai programnak, ezért ezen intézkedés önálló módon történő szerepeltetését nem tartom indokoltnak és szükségesnek.

2. A térség gazdasági szerkezetének átalakításához, valamint a kistérségi árualap piacra jutás feltételeinek javításához szükséges infrastrukturális és szervezeti háttér megteremtése

2.1. Térségi marketing koncepció kialakítása, marketing tevékenységek fejlesztése:

Ezen intézkedés keretében érdemi előrelépés történt az elmúlt évek során, bár a kistérségi marketing stratégia elkészítése a települési kör változása miatt egyelőre nem történt meg. A kistérségi honlap, a települési honlapok, a kistérséget bemutató kiadványok, a turisztikai konferenciákon, rendezvényeken való részvétel pozitívként értékelhető, azonban a piackutatási, értékesítési lehetőségek felkutatására és kiaknázására alkalmas ügynökség létrehozása még várat magára. Fontos kistérségi kompetenciát jelenít meg a program, fenntartása és további lépéseinek a megvalósítása mindenképpen szükséges.

2.2. Vidéki infrastruktúra fejlesztése és korszerűsítése:

A közlekedési infrastruktúra látványos fejlődését eredményező nagy vízi-, közúti-, és vasúti fejlesztések nem valósulhatnak meg kistérségi kompetencia keretében a beruházási költségek nagysága, illetve a nyomvonalak tulajdonjoga miatt sem. Azonban a kisebb volumenű, a térség gazdasági életét kis mértékben előrelendítő, de elengedhetetlen fontos beruházások továbbra is a program fontos elemét kell, hogy alkossák. Az elmúlt évek során a belterületi utak korszerűsítése, aszfaltozása, a mezőgazdasági utak és a kistérségek közötti alsóbb rendű utak fejlesztése, a csapadékvíz-elvezető hálózat korszerűsítése, illetve a kerékpárutak megépítése terén számtalan projekt valósult meg az elmúlt évek során, vagy tart jelenleg a megvalósítási illetve bírálati stádiumban. Mind a települések, mind a kistérség kiemelten fontosnak tekinti e területen a lehetőségeihez méreten a fejlesztések megvalósítását, a hátrányok csökkentését. Amint a program is kiemelte a fejlesztések nem csak a gazdasági élet szereplőinek jelent érzékelhető előrelépést, hanem a kistérségi lakosság életkörülményeinek a javítását is célozza. Mindezek miatt az intézkedés ilyen módon való szerepeltetését nem tartom logikusnak, és a „kismértékű” helyi fejlesztéseket az 5. prioritás, „A vidéki lakosság életkörülményeinek javítása, a kistérség településeinek revitalizálása” című intézkedésbe javaslom áttenni.

2.3. Az optimális birtokméret kialakítása, a hatékony gazdaság működéséhez megfelelő szervezeti háttér biztosítása:

Az intézkedés keretében megfogalmazott feladatok nehezen megvalósíthatók egy kistérségi stratégiai program adta keretek között. Források és jogszabály-alkotási kompetencia hiányában optimális birtokméret kialakítására tett konkrét, direkt intézkedések nem tehetők, azonban a minőségi árualap megteremtésének irányába mutató lépések, illetve a mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságát növelő beruházások olyan folyamatok, amely indirekt módon a birtokkoncentráció megindulásához, illetve az optimális tulajdonosi szerkezet létrejöttéhez vezethetnek.

2.4. Új típusú szövetkezetek, termelői csoportok kialakítása, a piacra jutás szervezeti háttérének biztosítása:

Az intézkedés megvalósulása mindenféleképpen szükséges és kívánatos, amely a hatékonyabb gazdálkodás felé orientálja az ágazati szereplőket. Azonban szerencsésebbnek tartanám, ha az intézkedés megnevezésében megjelenne az „együtműködés” szó. A tapasztalatok alapján a gazdák részéről tapasztalható, a szervezeti formától történő óvatos távolságtartást enyhítheti, a kezdetekben eseti együttműködések nyújtotta előnyök, illetve folyamatos tájékoztató, felvilágosító előadások. Nagyon fontos, hogy ezen intézkedés sikeressége nagyban függ a szakmai szervezetekkel való együttműködések eredményességében. A kamarával, a gazdakörökkel, az MVH helyi kirendeltségével együttműködve szükséges azokat a folyamatos tájékoztató előadásokat, gazdatalálkozókat megszervezni, lebonyolítani, amelyek az információhiányból eredő merev elutasítottságot szüntetik meg a célcsoport körében.

3. Alternatív gazdasági lehetőségek támogatása, foglalkoztatási lehetőségek bővítése

3.1. A gazdaság szerkezetének átalakítását elősegítő alternatív gazdasági programok, foglalkoztatási lehetőségek megteremtése:

A térség gazdasági szerkezetének átalakítására irányuló prioritásba javasolom beépíteni, mivel az intézkedés tartalma teljes mértékben abba illik bele. Az elmúlt években a turizmus és a helyi hagyományokon alapuló kézművesipar területén történtek előrelépések, amely lendületet megtörte a gazdasági válság, de a várható agrárkonjunktúra időszak ismét előtérbe helyezheti e területek jelentőségét. Szerepük elsősorban a munkahelyteremtésben lehet. E két területen kívül még az újrafeldolgozó és a hulladékgazdálkodási vállalkozások jelenthetik a hosszú távon működőképes gazdasági szerkezet alapját.

3.2. Az idegenforgalommal kapcsolatos fejlesztések:

Az elmúlt 5-6 év tapasztalatai alapján a turisztikai fejlesztések a kistérség adottságai miatt prioritást élveznek a beruházások körében. Főleg az e téren előnyös adottságokkal rendelkező településeken valósultak meg, vagy vannak megvalósítás/projektfejlesztés stádiumában olyan kiemelt projektek, amik elsősorban a turisztikai potenciál minőségi fejlesztésére törekednek. A kistérség, pontosan annak jelentősége miatt külön turisztikai programmal rendelkezik, ezért ennek az intézkedésnek Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programban történő megszüntetésére teszek javaslatot. A témával részletesen a kistérség Turizmusfejlesztési Programja foglalkozik.

4. A humán erőforrás fejlesztése, az információhoz való hozzájutás elősegítése az agrár- és vidékfejlesztési program megvalósulása érdekében

4.1. A termelés szerkezeti átalakulását és a minőségi alapanyag termelést elősegítő összehangolt képzési és tanácsadási programok fejlesztése, elterjesztése a térségben:

A 2.4-es pont kapcsán már hangsúlyoztam, hogy az intézkedés szerepe fontos, és nélkülözhetetlen, hogy a fizikai állomány fejlődésével a humán ismeretek is lépést tartsanak (technológia ismeretek, jogszabályi környezet és támogatási rendszer ismerete talán a három legfontosabb terület). Az összehangoltságnak, és szakmai szervezetekkel történő együttműködésnek fontos szerepe van a sikerességükben. A tanácsadásban a majdan létrehozandó ügynökségnek, vagy a már felállított Agroparknak lehet kiemelt jelentősége. A párhuzamosság és az átláthatatlanság elkerülése

végezt a már meglévő szaktanácsadó hálózattal folyamatosan egyeztetni szükséges az erőforrások szétforgácsolásának elkerülése végett. A képzési, tanácsadási programok megszervezése, lebonyolítása folyamatosan zajlik, leginkább települési és ritkább esetben kistérségi szinten.

4.2 A minőségi feldolgozást elősegítő képzési és tanácsadási programok:

A folyamatosan változó szabályozási környezet miatt az intézkedés szerepe hosszútávon mindenféleképpen kiemelkedő, de jelentősége a jelenlegi kistérségi feldolgozói kapacitások ismeretében napjainkban sajnos marginálisnak tekinthető.

4.3. A vidékfejlesztéshez kapcsolódó képzési és tanácsadási programok:

A területhez kapcsolódó tanácsadói hálózat jelenleg is működik, amely az aktuális pályázati lehetőségekről tájékoztatja a célcsoportot. Az intézkedés fenntartása és hálózat működtetése továbbra is fontos és kívánatos.

5. A vidéki lakosság életkörülményeinek javítása, a kistérség településeinek revitalizálása

5.1. A helyi értékek védelme, felújítása, valamint a természeti és építészeti örökség összhangjának biztosítása:

A rendelkezésre áll szűkös erőforrások ellenére történtek előrelépések ezen intézkedés keretében is, de továbbra is található, olyan jelentős a településképet valamikor meghatározó épületek igen rossz állapotban, amelynek felújítását továbbra is napirendben szükséges tartani.

5.2. A térség kulturális örökségének felélesztése, védelme, a határon túli kulturális kapcsolatok erősítése:

Az előző pontban említett „értékmentés” megítélésem szerint tartalmaznia kell nem csak a fizikai, hanem a szellemi örökség védelmét, ápolását, emiatt a két intézkedés összevonását javaslom.

5.3. Közösségfejlesztő, társadalmi együttműködést elősegítő tevékenységek:

A lehetőségeikhez méreten a civil szervezetek próbálnak részt venni a kistérség közösségi életében. Szerepüknek nagyon fontos, a közösségfejlesztés, a társadalmi felelősségvállalás, a szolidaritás kialakítása terén. Kedvező támogatási források állnak rendelkezésükre, azonban általában a projektfejlesztés és a lebonyolítása terén csekély szakmai tapasztalattal rendelkeznek.

5.4. A vidéki életmód vonzóvá tételéhez, az életkörülmények javításához szükséges fejlesztések:

A járda-, buszváró-, gyalogátkelő építések, a közösségi intézmények (polgármesteri hivatalok, közösségi házak, orvosi rendelők, iskolák, sport- és rekreációs létesítmények, könyvtárak, idősek otthona) építése, felújítása, akadálymentesítése, bővítése, belterületi utak szélesítése, aszfaltozása, felújítása, kerékpárutak építése jelentős számban történt a kistérségben. Közvetlen gazdasági hatása nem mérhető, azonban közvetett jelentősége kiemelkedő. A települések továbbra is számtalan hasonló projektötlettel rendelkeznek, amelyeknek a megvalósítása fontos és szükséges.

6. A környezeti és természeti erőforrások védelme, az életminőséget meghatározó környezeti állapotok javítása

A projektlista alapján az alábbi területen valósultak meg projektek vagy vannak előkészítés alatt: csapadékvíz-elvezető hálózat rekonstrukciója, települési szilárdhulladék lerakókat érintő térségi szintű rekultivációs programok elvégzése, „3kukás” mintaprojekt, Bakucz major egészséges ivóvízhálózatának kiépítése, szemétkukák rekultivációs, belterületi csapadék-hálózat felújítása.

*A részletes bemutatás a **Békési Kistérség Többcélú Társulás Környezetvédelmi Program** keretében történik meg!*

6.1. Felszíni és felszín alatti vizek védelme:

6.2. Talajvédelem:

6.3. Hulladékgazdálkodás:

6.4. Az ökológiai gazdálkodás elemeinek bevezetése:

6.5. Természetvédelem:

Programstruktúra

Változtatási javaslatok a jelenlegi intézkedések struktúráján, tartalmán

1. A táj karbantartására és fenntartható gazdasági hasznosítására egyaránt képes agrárgazdasági szerkezet kialakítása,

Olyan agrárgazdasági szerkezet kialakítására és működtetésére kell törekedni a kistérségben, ahol a termelő a fogyasztói kereslet által generált piaci jelzéseknek képes megfelelni, illetve az alkalmazott környezetvédelmi, élelmiszerbiztonsági, állategészségügyi és állatjóléti normák erősítik a fogyasztói bizalmat és növelik a gazdálkodás környezeti fenntarthatóságát. Ezek ismeretében a jelenlegi program 1. prioritását megtartására, annak egy kis mértékű módosításra teszek javaslatot.

1.1. Mezőgazdasági vállalkozások termelési technológiájának, a minőségi termék-előállítás korszerűsítését szolgáló eszközháttér műszaki színvonalának fejlesztése

Az eredeti programban is megtalálható intézkedés célszerű, megnevezésének egy kisebb változtatását javaslom, amely pontosabban kifejezi a fennálló helyzet megoldására adandó lépések összességét.

1.2. Állattenyésztés infrastrukturális és szervezeti keretének a fejlesztése

Az ágazat helyzete mindenképpen indokoltá teszi az intézkedés programban történő szerepeltetését. E láncszem nélkül a vertikum egyéb egységei sem tudnak hatékonyan működni.

1.3. Kis léptékű, minőségi élelmiszeripari feldolgozó kapacitás létrehozása

A szántóföldi növénytermesztésből, a kézimunka-igényes szektorokból származó alapanyagok, illetve a háztáji- és kisüzemi állattartásból származó hústermékek előállításához szükséges kisméretű feldolgozó üzemek létesítésének, és a szükséges eszközök és gépek, technológiák beszerzésének támogatása kistérségi szinten is reális és megvalósítható cél.

1.4. Ökogazdálkodás terjesztése és szervezeti kereteinek a fejlesztése

Szükségesnek tartok egy olyan intézkedés megfogalmazását és elindítást, amely konkrétan elősegíti a termelés diverzifikációjának a megtermését és képes alkalmazkodni az újonnan kialakuló és megerősödő fogyasztói igényekhez.

1.5. Az erdő- és vadgazdálkodás fejlesztése

Térségi szinten szükséges az ágazat fejlesztésének összehangolása. Az erdő- és vadgazdálkodás jelentősége Doboz csatlakozásával megnőtt, bár intézményi háttere továbbra is a térségen kívüli szereplők dominanciájával jellemezhető. Célszerű volna a lokális hasznosítási és fejlesztési elképzeléseket összehangolni a regionális erdőgazdálkodás tervezett lépéseivel. Az ágazat turisztikai (rekreációs) potenciált is hordoz, ezért az intézkedéseket összhangba kell hozni a turisztikai programban megfogalmazott lépésekkel.

2. A térség gazdasági szerkezetének átalakításához szükséges infrastrukturális és szervezeti háttér megteremtése

2.1. Térségi jövőképre épülő marketing stratégia kialakítása, marketing tevékenységek fejlesztése

Az intézkedés céljai speciális marketing célú kiadványok (ingatlan kataszter, turisztikai kínálat bemutatása, agrár-élelmiszeripari, beszállítói potenciális partnerek listája) elkészítésével, tudatos és célzott terjesztésével/terítésével, a kistérségi és települési honlapok aktualizálásával és rendszeres felülvizsgálatával érhetőek el.

2.2. A szolgáltatások és a hagyományos kisipari termelés körének bővítése, minőségének javítása, alternatív jövedelem szerzési lehetőségek bővítése

Az eredeti programban megfogalmazottakhoz képest a diverzifikációra koncentrálni az intézkedés átalakításra, összevonására tesztek javaslatot. A jelenlegi helyzet ismeretében egyértelmű, hogy a gazdasági szerkezet átalakítása, annak szélesítése szükséges ahhoz, hogy a foglalkoztatás bővíthető, és kistérségben megtermelt jövedelem nagysága pedig növelhető legyen. Az eredeti programban is megfogalmazott irányt megtartva olyan alágazatok fejlesztését tartok reálisan megvalósíthatónak, amelyek a helyi adottságok nyújtotta lehetőségeket figyelembe veszik. Ennek megfelelően a helyi hagyományokon alapuló kézművesiparnak, az ahhoz kapcsoló marketing, kereskedelmi és logisztikai tevékenységeknek, illetve a turizmusnak lehet közép távon is jövője.

2.3. Az innovatív, környezettudatos elképzelések kialakulásának, alkalmazásának és elterjedésének elősegítése

A piaci környezet változása, a jogszabályi környezet szigorodása, a fogyasztói szemlélet finomodása, a támogatási rendszer nyújtotta források megléte mind-mind a környezetipar helyi fejlesztésének a szükségességét támassza alá. Ehhez a kistérségi fejlesztéseknek is alkalmazkodni kell, és a diverzifikáció egyik fontos láncszemeként kezelendők az újrafeldolgozó-, és a hulladékgazdálkodási vállalkozások, amelyek a hosszú távon működőképes gazdasági szerkezet egyik alapkövét jelenthetik.

2.4. A helyi termelők közötti együttműködések, hálózatok létrejöttének támogatása

Az eredeti programban is szereplő intézkedés további szerepeltetése mindenképpen és indokolt, a megnevezés módosítására azonban javaslatot teszek.

3. Képzés

3.1. A termelés szerkezeti átalakulását és a minőségi alapanyag termelést elősegítő összehangolt képzési és tanácsadási programok fejlesztése, elterjesztése a térségben

A képzésben és tanácsadásban érdekelt szervezetek tevékenységének összehangolásával, elsősorban a technológia ismeretekre, a jogszabályi környezetre és a támogatási rendszerre fókuszáló képzési és tanácsadási program megvalósítása a cél, amelybe a kistérségi szereplők minél szélesebb köre bevonható.

3.2 A minőségi feldolgozást elősegítő képzési és tanácsadási programok:

A folyamatosan változó szabályozási környezet miatt az intézkedés szerepe hosszútávon mindenféleképpen kiemelkedő, bár a jelenlegi kistérségi feldolgozó kapacitások ismeretében napjainkban sajnos marginálisnak tekinthető a szerepe, de ennek ellenére – több intézkedés sikeres megvalósítása érdekében - a programban való szerepeltetése indokolt.

3.3. A vidékfejlesztéshez kapcsolódó képzési és tanácsadási programok:

A területhez kapcsolódó tanácsadói hálózat jelenleg is működik, amely az aktuális pályázati lehetőségekről tájékoztatja a célcsoportot. Az intézkedés fenntartása és hálózat működtetése továbbra is fontos és kívánatos.

4. A vidéki lakosság életkörülményeinek a javítása, a kistérség településeinek a revitalizálása.

4.1. Közösségfejlesztés, a társadalmi felelősségvállalás erősítése és a szolidaritás fejlesztése

A helyi identitástudat és szolidaritás-érzés erősítése, valamint a helyi kulturális értékekre is alapozott turizmusban rejlő gazdasági potenciál kihasználása érdekében a hagyományőrzést, a nemzetiségi hagyományok ápolását elősegítő, a helyi identitástudatot erősítő közösségépítő és közösségfejlesztő, a térség valamennyi településének megjelenését is biztosító rendezvények, programok szervezésének és lebonyolításának, határon túli kulturális kapcsolatok kiépítésének és ápolásának támogatására irányuló intézkedés. Szintén ennek keretében kell megtörténni a hagyományőrzést elősegítő, a helyi identitástudatot erősítő, közösségfejlesztő szervezetek támogatásának.

4.2. A természeti, építészeti és szellemi örökségek összhangjának a biztosítása, a helyi értékek védelme, ápolása

4.3. Közösségi célokat szolgáló köz(össégi) külső-belső terek kialakításának, felújításának, bővítésének, korszerűsítésének támogatása

4.4 A helyi életminőség fejlesztéséhez szükséges infrastrukturális beruházások támogatása

5. A környezeti és természeti erőforrások védelme, az életminőséget meghatározó környezeti állapotok javítása

5.1. Felszíni és felszín alatti vizek védelme:

5.2. Talajvédelem:

5.3. Hulladékgazdálkodás:

5.4. Az ökológiai gazdálkodás elemeinek bevezetése:

5.5. Természetvédelem:

A részletes bemutatás a *Békési Kistérség Többcélú Társulás Környezetvédelmi Program* keretében történik meg! Szükséges a teljes mértékű kompatibilitás biztosítása a két dokumentum között.

Vállalkozói és önkormányzati interjúk listája

Cégnév	Cím	Telefon	Vezető
Köröstarcsai Takarmányfeldolgozó Zrt	5622 Köröstarcsa, Külterület 76.	66/480-190	Bokor Sándor
Tarcsai Agrár Zrt	5622. Köröstarcsa, Külterület 69.	66/480-322, 480-165	-
Hidasháti Rt	5672 Murony, II. ker. 8.	66/427-288	-
Pipefarm Bt	5650 Mezőberény, Hősök u. 9.	20/94-34-312	Szűcs Gábor (?)
Makoviczki András, Mg-i vállalkozó	Tarhos	????	
Pig-Farm Kft	Békés Rákóczi u.33	66/510-560	-
Körösök Völgye Natúrpark Egyesület	5600 Békéscsaba, Szt. István tér 7.	+36 (66) 523-801	Salamon Anikó/Ress Judit
Körösök Völgye Akciócsoport Nonprofit Kft	5600 Békéscsaba, Mednyánszky u. 2. I/10.	66/430-355; 20/501-0143	Debreceni Lajos (munkaszervezet vezető)
	Csárdaszállási Önkormányzat		
	Köröstarcsai Önkormányzat		
	Bélmegyeri Önkormányzat		
	Kamuti Önkormányzat		
	Dobozi Önkormányzat		

Gyurkó János	mérnök, vállalkozó, önkormányzati bizottsági tag	Muronyi Önkormányzat; Polgármesteri Hivatal	
--------------	--	--	--

A Békési Kistérség agrárstruktúra- és vidékfejlesztési stratégiai programja

Előzmények

A Békési Kistérség agrárstruktúra és vidékfejlesztési programját nem egy önmagában álló programdokumentumként értelmezzük, hanem egy területfejlesztési és ágazati fejlesztési stratégiákat és lépéseket átfogó tervezési-fejlesztési dokumentum-csomag szerves részeként. Ennek megfelelően már az eredeti dokumentumban is, s jelen tervváltozat elkészítése során is törekedtünk az átjárhatóság és átfedések biztosítására a meglévő, hatályos dokumentumok között, így is jelezve a lehetséges szinergiák területeit.

A program felülvizsgálata során áttekintettük az elfogadás óta eltelt időszak fejlesztési eredményeit és társadalmi gazdasági folyamatait. E vizsgálataink egyrészt visszaigazolták a korábban megfogalmazott javaslatok, fejlesztési irányok többségét, másrészt azonban egyértelműen jelezték azt is, hogy kívánt fejlesztési döntések elmaradtak, a gazdaság, társadalom elmúlt öt évben a kistérségben bekövetkezett változások nem a tervezett irányban alakultak. Ez két okra vezethető vissza, egyrészt a helyi szereplők érdekérvényesítő képessége csekély volt, vagyis nem volt erejük a folyamatok befolyásolására, másrészt az országos és nemzetközi folyamatok nemcsak nem segítették a tervezett fejlesztéseket, de elsősorban a válság miatt, másodsorban az országos politika helyzete, döntései és fejlesztési prioritásai miatt a változások korántsem a térség számára kedvező irányban alakultak.

Mindebből következően a felülvizsgálat során nagyrészt megerősítettük a korábbi tervek fejlesztési irányait, azonban megváltoztattuk a program logikai rendszerét és igyekeztünk az országos folyamatok és a helyi döntési kompetenciák ügyében pontosabban fogalmazni. Továbbra is igaz, hogy a kistérség gazdaságfejlesztésében nem várhatók az országos folyamatoktól merőben eltérő irányok. Meggyőződésünk szerint azonban egyrészt képes a kistérség is alakítani az országos regionális döntéseket, másrészt képes saját hatáskörében, illetve a területi államigazgatási, területfejlesztési szervek, fejlesztési döntéseit segítve közvetlenül is érvényesíteni saját céljait. A felülvizsgálat során így a korábbiakkal szemben többet foglalkozunk a hatásmechanizmusokkal és eszközökkel. E változtatások, hangsúlyáthelyezések mellett az elmúlt néhány év folyamatait elemezve több új fejlesztési irányt is megfogalmaztunk, törekedve e javaslatokkal is a komplexitásra és a folyamatok közötti kölcsönhatásokra, az egymást erősítő összefüggésekre (1.5., 2.4., 2.5., 2.6. program)

Célkitűzések

Alapcél

Élhető vidék, megfelelő életlehetőségeket biztosító kistérség megteremtése

Általános célkitűzések

- A gazdaság jövedelemtermelő képességének és foglalkoztatási szerepének javítása a kistérség gazdasági szerkezetének diverzifikálása és a termelés-feldolgozás-értékesítés szorosan egybekapcsolódó vertikumainak erősítése révén.
- A kistérség környezeti állapotának javítása és természeti értékeinek, erőforrásainak védelme összhangban fenntartható fejlődés elvével. A fejlesztések során előtérbe kell helyezni a környezetkímélő technológiákat, minden esetben figyelembe kell venni a környezetre és a természeti értékekre gyakorolt hatásokat. El kell kerülni az olyan tevékenységek megtelepedését, amelyek a meglévő környezeti- természeti értékeket veszélyeztetnék, az itt élők életminőségét rontanák.
- A térség gazdasági és társadalmi szereplőinek felkészítése és folyamatos képzése (továbbképzése) a gazdaság és társadalom fejlődését segítő lehetőségek (támogatások, fejlesztési források, befektetések, működő tőke) minél szelesebb körű és nagyobb arányú megszerzése érdekében.
- A kistérségben fellelhető termelési, kulturális és egyéb hagyományok megőrzése, a vidéki életforma sajátosságaiból fakadó előnyök feltárása, bemutatása, erősítése.

Speciális célkitűzések

- A kistérség mezőgazdasági szempontból kedvező ökológiai adottságaiból következő gazdasági lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása, a gazdaság diverzifikációjának erősítése és a kapcsolódó szolgáltatások kiemelt fejlesztése révén.
- Az agrártermékek feldolgozottsági szintjének érdemi növelése és a termékek piacra jutásának szervezett, összehangolt elősegítése a szövetkezés kiemelt támogatásával.
- A kistérség természeti adottságaira, vonzerőire és értékeire épülő idegenforgalom, turizmus fejlesztése, a társadalmi fogadóképesség javítása, a tájra jellemző hagyományos épített környezet kiemelt védelme.
- A térségi tudat és összefogás erősítése, a térségi érdekeinek határozott képviselése, összehangolt térségmarketing kialakítása.
- A kistérségre jellemző nemzetiségi, kulturális hagyományok, értékek tágabb környezettel történő megismertetése, a társadalmi és kulturális sokszínűségben rejlő lehetőségek kihasználása, a civil társadalom szereplőinek kiemelt támogatása, bevonásuk a döntésekbe, aktivitásuk erősítése, a helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése.

Prioritások, programok, intézkedések

1. Prioritás: Az agrárgazdaság szerkezeti és szervezeti alapjának megerősítése a piacképes középgazdaságok kiemelt fejlesztésével és a termelési-értékesítési integrációk erősítésével

A kistérség adottságai és hagyományai alapján alapvetően agrár-jellegű. A fenntartható mezőgazdasági fejlődés érdekében az agrártermelés szerkezetét úgy kell átalakítani, hogy az megfeleljen a kistérség földrajzi adottságainak, hagyományainak és a piacképesség gazdasági követelményeinek egyaránt.

Bár lassan húsz év telt el a rendszerváltás óta, még napjainkban is súlyos ideológia és szakmai viták folynak a birtokszerkezet, földhasználat kérdéséről. E többnyire politikai indulatokkal átjárt viták helyett végre egyértelmű fejlesztési prioritások meghatározására lenne szükség akár térségi szinten is.

A kistérségben a jellemzően jól működő (többnyire társas vállalkozások) nagybirtokok mellett a kárpótlási eljárás következtében még ma is nagy számban található piacképes termelésre és foglalkoztatásra kevésbé alkalmas törpegazdaságok. Országos szinten az összes földterület közel ötven százaléka magánszemélyek használatában van, az egy főre jutó birtok esetükben kevesebb mint tíz hektár, szemben a szövetkezetekkel és a gazdasági társaságokkal, ahol az átlag több mint háromszáz hektár. A nagybirtokok aránya, szerepe lényegében másfél évtizede változatlan, ugyanakkor folyamatosan csökken a piacképtelen törpebirtokok aránya és nő a középgazdaságok szerepe. Mindez azonban a kívántnál lényegesen lassabb ütemben történik, vagyis a folyamat gyorsítása szükséges.

Országos és a kistérségi szinten egyaránt megfogalmazható tehát, hogy a változásokhoz rugalmasan alkalmazkodni képes, a termelés hatékonysága szempontjából is piacképes, földhasználat és üzemméret szerinti közepes méretű gazdaságok fejlesztése eredményezhet érdemi előrelépést a térség mezőgazdaságában. E fejlesztési cél összhangban van az Európai Unió közös agrárpolitikájának (KAP) tervezett reformjával (pl. modifikáció). Határozott érvényesítése kistérségi szinten is indokolt és szükséges, hiszen az állami tulajdonú földek értékesítése, a föld-életjáradék program kapcsán állami tulajdonba került területek hasznosítása és a birtokegyesítést célzó földcsere-programok révén érdemben gyorsítható a folyamat. E célt segíthetné az ún. osztatlan közös földterületek rendezése, ami nemcsak a tulajdonhoz való jog szempontjából jelent ma problémát, hanem a földhasználatban, a vízkormányzás műtárgyainak kiépítésekor, a belvíz elleni védekezésben, agrár környezetgazdálkodás pályázataiban, és a földalapú támogatások nyilvántartásában is.

A középgazdaságok megerősödése gyorsítható a pályázati, támogatási rendszer révén is. Ma több hazai pályázat esetében érzékelhető a kis és a közepes gazdaságokkal szemben a nagyüzemek előtérbe helyezése, például a minimális támogatási összeg magasán történő meghatározásával, vagy nagy arányú önerő előírásával. Emellett a kevésbé tőkeerős gazdaságok pályázati eredményességét akadályozza még a hitelhez jutás érezhetően nehezebbé válása, a hitelgarancia intézményrendszerének fogyatékosága, és a pályázati eljárásokra jellemző bürokratikus akadályok és kockázatok (rövid beadási határidő, időbeli csúszás, betartatlan fizetési ígérvények, közép és hosszú távú tervezhetőség hiánya, a pályázatsegítés kialakulatlansága, változó pályázati feltételek, bírálati szempontok). A mezőgazdaság időjárás-kiszáradás okán ezek mellett szerepe lenne a természeti kockázatokat kezelni hivatott rendszer (agrárkár enyhítés, piaci biztosítások, közös kockázati alapok) megerősítésének.

A pénzügyi segítő intézményrendszer működési zavarai azonban nemcsak a pályázatok hatékonyságát csökkenti, hanem az agrárágazat jellemzően alacsony tőkeellátottsága miatt általában is akadály a termelés technológiai fejlesztésének, és a feldolgozás arány-bővülésének. Ezért a tőkehiányt, illetve a pénzügyi kockázatok (önerő, hitelgarancia, jelzáloghitel, forgóeszközhitel, stb.) kezelő intézményrendszer és a pályázati rendszerbe való bekapcsolódást segítő állami és non-profit intézményrendszer fejlesztése szintén nélkülözhetetlen feladat.

A térség mezőgazdaságát az országban általában jellemző folyamatokhoz hasonlóan a szántóföldi növénytermesztés dominanciája, a takarmánytermelés és állattenyésztés megbomlott (egyre romló) egyensúlya, és az alulfejlett élelmiszeripar, vagyis a feldolgozás alapvető hiánya, illetve általában a kisebb hozzáadott értéket jelentő tevékenységek dominanciája jellemzi. Miközben országosan az export aránya szinte minden agrárágazatban örömtelenen nő, addig az exporton belül az alapanyagok szerepe évről-évre egyre fajsúlyosabbá válik, a feldolgozott termékek aránya pedig rohamosan csökken. A behozatalban értelemszerűen épp fordított arányok jellemzőek, évről-évre nő az élelmiszerimport volumene hazánkban. Néhány tradicionális hazai termék esetében az import termékek aránya az elmúlt években ugrásszerűen megnőtt (tejipar, húsipar, édesség, zöldség-gyümölcs, üdítőital, stb.).

E szaporodó szerkezeti aránytalanságok súlyos szervezetségi, integrációs zavarokra utalnak. Bár az elmúlt két évtizedben komoly erőfeszítések történtek az új típusú szövetkezetek létrehozására, a szövetkezés, összefogás szerepe ma is kevésbé jellemző a hazai élelmiszergazdaságban. Az egyes termékpályák szervezetsége nagyon eltérő, de általában alulfejlett, sok a formálisan működő szervezet. Egyes nagyobb szövetkezetek pedig a szabályozásból is következő érdekeltség okán szélesebb ágazati kört átfogva nem integrálják, szervezik a termelést és értékesítést (pláne nem a csomagolást, feldolgozást, hűtést) hanem lényegében nagykereskedelmi szerepre tértek át. A szövetkezetek hatékonyságát nagyban rontja a szállítási, szerződéses fegyelem általában alacsony szintje, ami indirekt módon szintén az integrátorok nagykereskedővé válását segíti elő.

Bár a szövetkezetek szervezésére, működésére ma is rendelkezésre állnak támogatási keretek, ennek ellenére nem érzékelhető előrelépés az agrárágazat szervezetségében, aminek legfontosabb oka a valódi érdekeltség hiánya. Amíg a szövetkezés nem eredményez valódi termelési és piacra jutási biztonságot, addig a szövetkezetek legfontosabb szerepe egyik oldalról a menedzsment túlélésének, jövedelmének biztosítása, másrészt pedig a pályázati pluszpont megszerzése, így a valóban jól szervezett TÉSZ-ek, BÉSZ-ek száma és aránya lényegesen kisebb a szükségésnél.

Az előrelépés egyik lehetséges útja a szövetkezetek szerepének lényeges növekedése a feldolgozás, feldolgozóipar újraszervezésében, konkrétan a térségi szerepet betöltő termelői integrációk tulajdonában lévő közepes méretű feldolgozó üzemek kiemelt támogatásával. A feldolgozóipar fejlesztésének egyik legfontosabb akadály a térségi alacsony szintű tőkeellátottsága és hitelképességének problémái. A termelés hatékonyságát az optimális birtokméret, és a megfelelő szervezeti háttér, gazdálkodói csoportok kialakítása is elősegítheti. A belterületekről kitelepülhetnek a nagyobb állattartó magángazdaságok, melyeknek jelenleg sok káros környezeti hatása tapasztalható. A tanyákhoz tartozóan kisebb feldolgozó üzemek, tárolók építésével olyan gazdaságok is létrehozhatók, melyek elsősorban a család számára biztosítanak több lábbon állást, megélhetést, de – szezonális – munkahelyteremtő hatásuk is lehet. A tanyás gazdálkodáshoz főleg az infrastruktúra biztosítása szükséges, de elengedhetetlen feltétele a birtokrendezés megoldása is. A tervszerűen kialakított tanyáknak építészeti, környezetvédelmi és tájvédelmi szempontoknak egyaránt meg kell felelni. Az így kialakított tanyák, és rendezett környezetük a falusi turizmus, a tanyai mintagazdaságok, a tájvédelem szempontjából is a vidékfejlesztés fontos eszközei lehetnek.

1.1. Program: Az optimális birtokméret kialakítása, a hatékony gazdaság működéséhez megfelelő szervezeti háttér biztosítása

Az alprogram célja a kárpótlás és a részarány tulajdon rendezés következtében szétaprózott, gazdaságosan nem művelhető birtokszerkezet rendezése. Olyan gazdasági környezet kialakítása, amely hatékonyan segíti a gazdaság szereplőinek jövedelmező gazdálkodását, valamint az optimális birtokméret kialakítását, és a termelők piaci szervezetségének megteremtését. Az intézkedés elsődleges célja a piacépes közepes méretű gazdaságok arányának növelése. A továbbfejlődéshez elengedhetetlenül szükséges az ingatlan nyilvántartás korszerűsítése, a gazdálkodással kapcsolatos adatszolgáltatás egységesítése, digitális alapúvá tétele, az elektronikus ügyintézés széles körben történő biztosítása, és a hozzáférés feltételeinek megteremtése.

Intézkedések:

1.1.1. Földcsere programok támogatása

1.1.2. A föld életjáradék program továbbvitele

1.1.3. Az állam tulajdonában lévő földek közgazdaságok fejlődését célzó tartós bérbe, vagy tulajdonba adása

1.1.4. A kárpótlásra kijelölt, még árverezésre nem került földterületek sorsának gyors és egyértelmű rendezés célzott módon a piacépes közgazdaságok fejlesztése érdekében.

1.1.5. Az osztatlan közös tulajdonban lévő földterületek kimérése, és hasznosításuk felgyorsítása a földcsere programok, a föld-életjáradék program, illetve állami tulajdonba kerülés esetén az 1.1.3. intézkedési irány szerint.

1.2. Program: Új típusú szövetkezetek, termelői csoportok kialakítása, a piacra jutás szervezeti hátterének biztosítása

A mezőgazdasági termelés hatékonyságának és biztonságának elősegítése érdekében a már meglévő szövetkezetek mellett támogatni kell az új típusú és termékpályás szövetkezetek megalakulását. A piacra jutás szervezeti hátterének biztosítása érdekében szükséges a kistérségben egy termelői érdekeket képviselő kereskedelmi ügynökség felállítása. Az egyéni- és családi gazdálkodás feltételeinek javítása céljából a beszerzési és értékesítő érdekközösségek, termelői csoportok megszervezését kiemelt ösztönzése szükséges. E szövetkezetek összehangolt marketing tevékenységgel és piackutatással szervezett formában segíthetik a különben kiszolgáltatott termelők piaci érvényesülését. A piacra jutás a multinacionális szervezetek által dominált kereskedelem időszakában általában is szállítási fegyelmet, garantált minőséget, színvonalas csomagolást, nagy árualapot és hatékony termelést (alacsony ár, szigorú fizetési szabályok) követel. Ezt az integráció, szövetkezés erősítése nélkül nem lehet elérni.

Intézkedések:

1.2.1. Új típusú termékpályás szövetkezetek kialakítása, támogatása

1.2.2. A térség szövetkezeteinek együttműködését, összehangolt fejlesztését segítő kezdeményezések támogatása, a számukra nyújtott szolgáltatások támogatása

1.2.3. Beszerzési, értékesítő és raktározási érdekközösségek megszervezésének ösztönzése

1.2.4. Mintaszövetkezetek támogatása, a jó és sikeres gyakorlat elterjesztése érdekében

1.3. Program: Mezőgazdasági vállalkozások hatékonyságot növelő beruházásainak támogatása

Az program célja a mezőgazdasági vállalkozások és gazdálkodók fejlesztéseinek támogatása, a fejlett termelési technológiák meghonosítása, infrastrukturális beruházások megvalósítása (épületek, gépek és berendezések, üzemi infrastruktúra, környezetvédelmi beruházások).

Intézkedések:

1.3.1. Az egyéni és családi gazdálkodás információ-, szaktanácsadással történő segítése

1.3.2. Faital gazdálkodók, kezdő agrárvállalkozók segítése

1.3.3. Korai nyugdíjazás támogatása

1.3.4. Szerkezetváltási támogatás egyéni és családi gazdaságok számára

1.3.5. A mezőgazdasági termelés műszaki színvonalának emelése

1.4. Program: A megtermelt árualap feldolgozottsági fokának emelése, az élelmiszer feldolgozóipar kiemelt fejlesztése

A térség jövedelemtermelő képességének javítása érdekében elérendő cél, hogy a hozzáadott érték aránya a kistérség termelési tevékenységében növekedjen. Ennek érdekében a piaci igényekhez és minőségi elvárásokhoz igazodni képes feldolgozó üzemek kialakítása szükséges. A megvalósítás formája igen változatos lehet, amelyek sorában az agrár vállalkozás keretei között megvalósított elsődleges feldolgozás, az új kis- és középvállalkozások létesítése és a szövetkezési alapon megvalósított termékfeldolgozás egyaránt helyet kaphat. Kiemelten kell támogatni a közepes méretű, térségi szerepet betöltő termelői integrációk tulajdonában lévő feldolgozóipari üzemeket.

A hagyományos állattenyésztés sorvadásának megállítása a legfontosabb eszköz a piacra jutást lehetővé tevő rugalmas, kis- és közepes méretű feldolgozóipari kapacitások fejlesztése. A családi gazdaságokban jövedelmezően előállítható állattartást és az üzemi méretekben folyó állattenyésztést, az Európai Unió normáinak megfelelő technológiák bevezetésével is ösztönözni kell. Fontos feladat az állategészségügyi színvonal emelése és a környezetvédelmi előírások betartása.

Intézkedések:

1.4.1. Az agrártermékek feldolgozottsági szintjének emelése, a feldolgozóipar kiemelt fejlesztése különösen a kis, és közepes méretű decentralizált vállalkozások támogatásával

1.4.2. A piaci lehetőségekkel összhangban, termelői integrációk tulajdonában lévő feldolgozó kapacitások megvalósítása

1.4.3. Az állattenyésztés diverzifikációja, a minőségi, a hagyományokon alapuló, illetve az extenzív állattartás támogatása specializált termékek előállítására érdekében

1.4.4. Az állattenyésztés körülményeinek korszerűsítése, az EU normák érvényesítése

1.5. Program: A gazdálkodás fejlődését segítő szolgáltatások és intézményrendszer fejlesztése

A pályázati, támogatási rendszer, az agrárkár enyhítési (állami, piaci biztosítások, közös kockázati alapok) rendszerek és a gazdálkodást, fejlesztéseket (technológia fejlesztés, magasabb feldolgozottság) segítő pénzügyi szolgáltatások (önerő, hitelgarancia, jelzáloghitel, forgóeszközhitel, stb.), illetve az azokat biztosító, továbbá a tájékoztatást, részvételt segítő állami, non-profit és piaci intézményrendszer fejlesztése a szükséges forrásokhoz

történő hozzájárulás szempontjából – különös tekintettel az ágazat alacsony tökeellátottságára – nélkülözhetetlen feladat.

Intézkedések:

1.5.1. Az agrárvállalkozások IT használatának elterjesztése, támogatása

1.5.2. Az agrár érdekvédelem térségi szintű szervezetének támogatása szolgáltatásainak bővítése, fejlesztése érdekében

1.5.3. Az agrárvállalkozások információs szolgáltatásainak kiemelt támogatása, különös tekintettel a pályázati lehetőségekre és a pénzügyi szolgáltatásokra

2. Prioritás: Az agrárgazdaság foglalkoztatási szerepének növelése, a kapcsolódó szolgáltatások és az alternatív gazdálkodás fejlesztése

A mező-erdő és vadgazdálkodás foglalkoztatási szerepe sajnos évek óta csökken, 2008-ban országosan alig négy és fél százalékot tett ki. Az ágazat kereseti viszonyai nem érik el az átlag háromnegyedét. Az élelmiszeripar foglalkoztatási viszonyai szintén folyamatosan csökkenő tendenciát mutatnak. E negatív tendenciák sajnos a Békési kistérségben halmozottan jelentkeznek, vagyis a térségben kulcskérdés a foglalkoztatás növelése. Ez annak ellenére fontos követelmény, hogy az agrárágazat foglalkoztatási szerepe a statisztikákban lényegesen alacsonyabb mutatkozik a valóságosnál, amit országosan a különféle kutatások 12-15 %-ra becsülnek, figyelembe véve a kiegészítő jövedelmet jelentő mezőgazdasági tevékenységet és a nem bejelentett foglalkoztatást is. Az ágazat foglalkoztatási szerepnövekedése egyrészt az érdekeltséget alapvetően meghatározó adózási és adminisztrációs szabályok megváltoztatását kívánják, másrészt a nagyobb hozzáadott értéket jelentő ágazatok, a munka-intenzív ágazatok, a feldolgozás és a kiegészítő szolgáltatások célirányos fejlesztését teszik szükségessé.

A bérjellegű juttatásokat terhelő még ma is kiemelten nagy elvonások, a bevallási rendszer bonyolult volta, az eljáró hatóságok szemlélete, a teljesíthetetlen bürokratikus szabályok, az abnormális mennyiségű adó és bevallási határidő mind-mind abba az irányba hat, hogy az élők munkát kerülje (munka-intenzív ágazatok alacsony aránya), illetve lehetőleg technológiával helyettesítse a termelőt. E gazdálkodási kényszer nem képesek ellensúlyozni a pályázati rendszer foglalkoztatás megtartására, vagy bővítésre vonatkozó előírásait, preferenciáit sem.

Az élelmiszeripar alapanyag-előállításához kapcsolódó tevékenységeiben kiemelt jelentősége van az alkalmi és az időnyellegű foglalkoztatásnak. Ennek szabályait sajnos az elmúlt év végi törvénymódosítás nem tette sem egyszerűbbé, sem rugalmasabbá, sem teljesíthetőbbé. A bürokratikus előírások továbbra is jellemzőek, a „terepen” nehezen teljesíthetőek és a járulék szint is emelkedett. E foglalkoztatási formának pedig kiemelt szerepe lehetne a gazdaság „kifehérítésében” és nagyban növelné az ágazat foglalkoztatási szerepét, csökkentené az önkormányzatok szociális terheit.

A foglalkoztatás szabályrendszerének változtatatlansága lényegében kizárja a munka-intenzív ágazatok szerepének növekedését. Amennyiben e téren történne előrelépés még meg kellene teremteni a szerkezetváltáshoz szükséges érdekeltséget is, vagyis a cukorágazathoz hasonlóan külön pályázati lehetőséget kell biztosítani a munka-intenzív, illetve a nagyobb hozzáadott értéket jelentő tevékenységek elterjedése érdekében. E pályázatok csak akkor lehetnek sikeresek, ha a termelés és feldolgozás integrált rendszerére épülnek, vagyis ha a termékpálya nagy részét átfogják, és biztosítják annak szervezeti feltételeit is. A következő időszak pályázati irányai között a feldolgozás elősegítése mellett a szerkezetváltásnak kell jelentős hangsúlyt kapnia.

A vidéki foglalkoztatásban a termelés feldolgozás mellett fontos szerep hárulhat a kapcsolódó szolgáltatásokra (szállítás, raktározás, csomagolás, kereskedelem) és a mezőgazdasági melléktermékek hasznosítására (biomassza energetikai célú hasznosítása). Ez utóbbi tevékenységbe beleértjük a bioüzemanyag előállítását, és korlátozottan az energianövényekre építő energetikai célú fejlesztéseket is (elsősorban ott, ahol élelmiszer előállítás és feldolgozás hatékonyan nem végezhető), de a hangsúlyt elsősorban a kisebb térségek ellátását szolgáló (nem regionális) így kisebb ráhordási távolságot igénylő mezőgazdasági mellékterméket hasznosító hatékony és környezetbarát biomassza erőművek építésére helyeznénk. Az elmúlt néhány év nagy port felverő sikertelen, vagy vitatott biomassza erőmű telepítésére irányuló kísérletei elsősorban azért vallottak kudarcot, mert megközelítésük nem komplex, nem vidékfejlesztési, hanem kizárólag energetikai alapú volt, ráadásul az orientáció a befektetés és finanszírozás meghatározó jelentősége miatt főként a töke szempontjait preferálta. A komplex megközelítést a beszállításban érdekelt termelők szervezeteinek részvétele (tulajdon), a közösségi (önkormányzati – kapcsolt hőenergia hasznosítás) részvétel (tulajdon), és a vidékfejlesztési, környezetvédelmi pályázati támogatási előírások biztosíthatják.

A foglalkoztatás bővítésében fontos kiegészítő szerep hárulhat a specializált termékeket és szolgáltatásokat előállító táj-, biogazdálkodás fejlesztésére, a gazdálkodás-vendéglátás-turisztikai-szolgáltatások térségi szinten összehangolt biztosítására. A biogazdálkodás nemzetközi piacokon is keresett termékeire ma lényegesen több hivatkozás olvasható, mint valódi előrelépés. A biotermékek keresettsége kétségtelen, ehhez azonban minősített eljárások és termékek kellenek. A hagyományos gazdálkodásról biogazdálkodásra történő átállás időszaka pedig

érdemi veszteséget eredményez, amit nehezen vállalnak a gazdák, emellett a termelés integrálásával, szervezésével is vannak problémák. A biotermelés elindítása a „szerkezetváltás” támogatási rendszerébe illeszkedve érdemben fejleszhető. Az átállásban itt kisebb arányban jelenik meg (de megjelenik) az eszközcsere igény, lényegesebb a termelési technológia (know-how, speciális eszközök), a minőségi előírások teljesítésének és leigazolásának többletköltsége, illetve az átállás időbeliségéből következő átmeneti bevételkiesés ellensúlyozása. A termelés érdemi bővítése az integrációs szervezetek, a feldolgozás és piacra jutás megszervezését is megköveteli, vagyis teljes termékpályákat átfogó biotermelési rendszerek esetében van esélye a nagyobb volumenben is előrelépést eredményező szerkezetváltásnak. Bár a hazai piac is bővül, egyértelműen kijelenthető, hogy e termékek exportként értékesíthetők, a felvevőpiacot pedig a fejlett fogyasztási kultúrával rendelkező országok jelentik, ami a minőségen túl az előállított termék megjelenítésében is magas színvonalat követel.

A tájjellegű, specializált, magas feldolgozottságú élelmiszeripari termékek (ide sorolhatók a hungarikumok is) iránti igény egyre élesebben elkülönül a tömeggyártástól, illetve a tömegtermékek iránti igénytől. E termékek előállítása, piacra juttatása érdemben eltér a tömegtermékektől, általában kevésbé gépesíthető, több kézimunkát igényel, jelentős marketing költségeket feltételez, kisebb volumenben, kisebb egységekben, speciális kereskedelmi módszerekkel értékesíthető. Az élelmiszertermelésnek ez a speciális szegmense, gyakorta együtt jár a turizmus, idegenforgalom, vendéglátás, rendezvényszervezés adott tájhoz, népcsoporthoz kötődő teljes intézményesülésével, továbbá egyes tradicionális kézműves foglalkozások újraélesztésével. Mindez csak akkor válhat egy térség valódi erőforrásává, akkor teremthet érdemi perspektívát a helyi gazdálkodók számára, ha szorosan szervezett, ellenőrzött, minőségileg garantált, egységesen tált, közösen piacra juttatott termékeket fog át. Ez esetben tehát az egybeszervezett a teljes térséget magában foglaló termelésnek, feldolgozásnak és piacra juttatásnak különös jelentősége van. A Békési Kistérség több tradicionális terméke alkalmas lehet e fejlesztési irányra. Ez esetben a legfontosabb hiányt a szervezés (összefogás, marketing, piacra jutás, minőségbiztosítás) jelenti, amit klaszter-ek szervezésével és kiemelt támogatásával lehet elindítani.

A piacra jutás a multinacionális szervezetek által dominált kereskedelem időszakában általában is szállítási fegyelmet, garantált minőséget, színvonalas csomagolást, nagy áruálapot és hatékony termelést (alacsony ár, szigorú fizetési szabályok) követel. Ezt az integráció, szövetkezés erősítése nélkül nem lehet elérni. Emellett azonban nagy hangsúlyt kell fektetni a helyi, közvetlen piacok szervezetrendszerének erősítésében, a „nagybani” árubeszerzés multinacionális közvetítők nélküli helyi, kistérségi megszervezésében. Ennek egyik legfontosabb akadályát ma például a közétkeztetést terhelő közbeszerzési előírások jelentik, melyek komplex árubeszerzést írnak elő, ami nagyon sok termelőt és termelői integrációt zár ki a piacról, illetve feleslegesen megnöveli a közvetítők számát a termékpályán.

Az 1. és 2. prioritásban megfogalmazottak szoros összefüggésben vannak a környezetvédelmi szempontok betartásával, a stratégiai program 4. prioritásában tárgyalt szempontokkal.

2.1. Program: A mezőgazdasági termelés diverzifikációjának elősegítése

A hagyományos – főleg szántóföldi termelésen alapuló – termelési szerkezet fenntartása a piaci paraméterek és támogatási rendszerek jelenlegi és várható hatása miatt egyre lehetetlenebbé válik. Az ökológiai feltételek miatt a kistérségben kedvező lehetőségek vannak a mezőgazdasági növénytermelés sokszínűbbé tételére, a nagyobb hozzáadott értéket jelentő, munkaigényes tevékenységek (méhészet, vetőmagtermelés, gyümölcs, egyéb kertészeti kultúrák).

Intézkedések:

2.1.1. A kistérségre jellemző hagyományos termékek termelésének és előállításának támogatása

2.1.2. A zöldség-gyümölcs és a kertészeti kultúrák termesztésének támogatása

2.1.3. A vetőmagtermelés, fűszer-, dísz- és gyógynövény termesztés és a méhészet támogatása

2.1.4. Ökotermelési módszerek támogatása a növénytermesztésben és az állattenyésztésben

2.2. Program: Az erdő- és vadgazdálkodás fejlesztése

Elérendő cél a hagyományokra épülő vadgazdálkodás feltételeinek javítása, a vadak genetikai értékének megtartása és fejlesztése, a megfelelő törzsállomány kialakítása. Támogatni kell az erdőfelújítást, az erdőápolást, az erdészeti beruházásokat. Az erdei termékek gyűjtésének megszervezése, csomagolása, feldolgozása és értékesítése gazdasági és természetvédelmi szempontból is indokolt. A mezővédő erdősáv rendszer létesítése hosszú távú tájvédelmet elősegítő feladat, megvalósítása környezetvédelmi szempontból is fontos, mivel gátolja a szálló por következtében keletkező levegő szennyeződés kialakulását.

Intézkedések:

2.2.1. A vadállomány minőségi és mennyiségi fejlesztése

2.2.2. A mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területek erdősítése

2.2.3. Az erdőgazdálkodás fejlesztése, az erdészeti technológiák megújításának támogatása

2.2.4. Az erdei termékek gyűjtésének és feldolgozásának támogatása

2.2.5. Mezővédő erdősávok telepítése, a környezet, és a víz (felszíni és felszín alatti) védelmében végzett céltudatos erdőtelepítések támogatása

2.3. Program: A minőségi árualap előállításához szükséges feltételek megteremtése

A program célja, a kistérségben folyó gazdálkodás piaci versenyképességének, hatékonyságának és jövedelmezőségének javítása. Ennek érdekében egyaránt szükség van az általános ügyvitelre vonatkozó minőségbiztosítási rendszerek bevezetésére, valamint a termék minőségbiztosítását szolgáló EU-konform rendszerek alkalmazására. A fejlett piacokhoz való csatlakozás egyik legfontosabb feladata az agrártermelés szerkezetének olyan átalakítása, melynek során a mennyiségi termelési szemléletet a minőségi, hatékonysági szemlélet váltja fel. Legalább ennyire fontos a fejlett piacok minőségi követelményeinek megismerése és az ahhoz szükséges műszaki, technikai feltételek biztosítása.

Intézkedések:

2.3.1. EU-konform termék-minőségbiztosítási rendszerek bevezetésének támogatása

2.3.2. Az élelmiszerbiztonság követelményeinek megfelelő technológiák támogatása, minőségbiztosítás rendszerek elterjesztése a feldolgozóiparban

2.3.3. A minőségbiztosítás termelési rendszereket, teljes vertikumokat átfogó modelljeinek támogatása

2.3.4. A biotermék előállítás speciális előírásainak, követelményeinek történő megfelelés kiemelt támogatása az ökológiai gazdálkodás térnyerése és a mezőgazdasági termelés, feldolgozás diverzifikációjának érdekében

2.4. Program: Az agrárgazdaság kapcsolódó szolgáltatásainak kiemelt fejlesztése

A termelés, feldolgozás mellett a térségben fontos szerep hárulhat az agráriumhoz kapcsolódó ma még egyértelműen alulfejlett szolgáltatásokra (szállítás, raktározás, csomagolás, hűtés, kereskedelem) és a mezőgazdasági melléktermékek (biomassza) energetikai célú hasznosítása. E programok sikerességét érdemben növeli a vidékfejlesztési alapú komplex (nemcsak az energetikai hatékonyságra és tőkemegtérülésre koncentrált) megközelítés, a beszállításban érdekelt termelők szervezete (tulajdonosi) részvétele, a közösségi (pl. önkormányzati) érdekeltég a kapcsolt hőenergia hasznosításban és a foglalkoztatásban, továbbá a megújuló energiaforrásokhoz kapcsolódó kiemelt támogatások.

A kistérség rendelkezik a vízi szállítás alapvető feltételeivel, melynek környezetvédelmi szempontok alapján történő kihasználása a mezőgazdasági tömegtermékek legolcsóbb fuvarozási módja lehetne. A folyóvizek, holtágak kihasználására vonatkozó tervek a turisztikai kínálat egyes elemei fejlesztésének az alapját képezhetik. A környezetvédelemhez, a közlekedéshez, a termeléshez, a kereskedelemhez valamint a vállalkozások telepítéséhez elengedhetetlenül fontos az információs, kommunikációs rendszerek kiépítése, a szükséges infrastrukturális háttér biztosítása. Az önálló gazdaságok életképességéhez szükséges infrastrukturális feltételek biztosítása hozzásegíteni a vidéki településeket a valóban vonzó életkörülmények megteremtéséhez.

Intézkedések:

2.4.1. A különféle agrárágazati kistérségi szövetkezetek, termelők érdekösszefogások közös marketing tevékenységének támogatása

2.4.2. A kistérség agrárgazdaságának segítése, vásárokon, bemutatókon történő részvétel támogatása, speciális országos jelentőségű vásár szervezésének segítése

2.4.3. A megtermelt alapanyagok és feldolgozott termékek piacra jutásához szükséges fejlesztések (raktározás, csomagolás, hűtés, szárítás, szállítás), technológiák támogatása

2.4.4. A biomassza energetikai célú hasznosításának kisebb közösségi és térségi ellátást szolgáló fejlesztései

2.4.5. A mezőgazdasági utak hálózatának felülvizsgálata, helyreállítása, bővítése

2.4.6. Az IT alapú szolgáltatások körének bővítése, a hozzáférés feltételeinek javítása, az IT technológiák használatának támogatása

2.4.7. A vízi szállítás lehetőségeinek bővítése

2.5. Program: A specializált termékeket előállító táj- és biogazdálkodás és a kapcsolódó kiegészítő tevékenységek (turizmus, vendéglátás, hagyományos kézműipar) összehangolt fejlesztése

A foglalkoztatás bővítésében fontos szerep hárulhat a specializált termékeket és szolgáltatásokat előállító táj-, biogazdálkodásra, a termelés-vendéglátás-turisztikai-szolgáltatások térségi szinten összehangolt biztosítására. A biotermelés fejlesztése a szoros ellenőrzési és minősítési követelmények miatt is a „szerkezetváltás” támogatási rendszerébe illeszkedve érhető el. Az átállásban kisebb arányban, de megjelenik az eszközcsere igény, lényegesebb azonban a termelési technológia és a minőségi előírások teljesítésének és leigazololásának többletköltsége, továbbá váltás időbeliségéből következő átmeneti bevételkiesés ellensúlyozása. A termelés érdemi bővítése a feldolgozás és piacra jutás megszervezését is megköveteli, vagyis teljes termékpályákat átfogó biotermelési rendszerek esetében van esélye érzékelhető előrelépést hozó fejlesztésnek.

A tájjellegű, specializált, magas feldolgozottságú élelmiszeripari termékek előállítása, piacra juttatása érdemben eltér a tömegtermékektől, általában több élőmunkát igényel, kisebb egységekben állítható elő és speciális kereskedelmi módszerekkel értékesíthető. Az élelmiszertermelésnek e formája gyakran együtt jár a turizmus, vendéglátás, rendezvényszervezés adott tájhoz, népcsoporthoz kötődő egybekapcsolásával, illetve egyes

tradicionális kézműves foglalkozások újraélesztésével. Ez esetben a teljes térséget magában foglaló termelésnek, feldolgozásnak és piacra juttatásnak különös jelentősége van.

Intézkedések:

2.5.1. A turisztikai fejlesztések infrastrukturális hátterének megteremtése, a turizmus kínálati oldalának fejlesztése, szálláshelyek bővítése

2.5.2. A térség idegenforgalmát egyben erősítő összehangolt marketing kiadványok és rendezvények támogatása

2.5.3. Közösségfejlesztő, társadalmi együttműködést elősegítő tevékenységek, programok, rendezvények támogatása

2.5.4. Komplex biotermelési, -termesztési, feldolgozási és értékesítési rendszerek (integrációk) támogatása

2.5.5. A helyben termelt alapanyagok feldolgozását szolgáló kézműipar, kisipar fejlesztése

2.6. Program: A helyi piacok szövetkezeti alapú fejlesztése a "fogyasztás, helyi termékekből" program erősítése, agrárjellegű közmunka közösségi célú, piaci alapon nem kielégíthető ellátások biztosítására

A helyben (a kistérségben) elállított agrártermékeknek (alapanyag, feldolgozott termék) a piacra juttatásában a helyi, közvetlen piacok szervezetrendszerének erősítése, a „nagybani” árubeszerzés multinacionális közvetítők nélküli helyi, kistérségi megszervezése komoly lehetőségeket jelent. Ennek egyik legfontosabb akadályát például a közvetítést terhelő közbeszerzési előírások jelentik, melyek komplex árubeszerzést írnak elő, ami egyrészt kizárja a helyi termelőket, másrészt növeli a közvetítői láncot és így általában az árat is. Az érintett szereplők összefogásával létrejövő helyi szövetkezetek alkalmas szervezeti formát jelenthetnek a helyi termelés, feldolgozás, hasznosítás megszervezésére.

Intézkedések:

2.6.1. A helyi piacokat erősítő kistermelőket egybefogó szövetkezeti mozgalom támogatása

2.6.2. A közmunka programok kiterjesztése az erdészeti ágazatra, az árterek és időszakosan vízzel borított területek, a belvízelvezetés és öntözés műtárgyainak rendben tartására és a mezővédő erdősávok gondozására

2.6.3. Biomassza kisközösségi szociális foglalkoztatást

2.6.4. A szociális földprogram (szociális) szövetkezeti formában történő továbbvitele a helyi közösségi szolgáltatások piacaira

2.6.5. A vidéki életmód vonzóvá válásához szükséges intézményi (nem pénzbeli) szolgáltatások (egészségügyi, mentálhigiénés, szociális) erősítése

3. Prioritás: A humán-erőforrás fejlesztése, az információhoz való hozzájutás elősegítése az agrár- és vidékfejlesztési program megvalósulása érdekében¹

A **szüksége** fejlesztések megvalósításához elsősorban szemléletváltásra van szükség. Ezért nagyon fontos, hogy **elsősorban** az aktív korú lakosság tájékoztató programokon, tovább-, és átképzéseken, tréningeken felkészülhessen arra, hogy felismerje a lehetőségeket és élni is tudjon azokkal. A vidéken élő emberek gyakran nem rendelkeznek megfelelő információval, szaktudással ahhoz, hogy a **munkatevékenységgel**, képzéssel, vállalkozással kapcsolatos döntéseket **körültekintően, részletesen tájékozódva, a lehetőségek széles körét megismerve hozza meg**. A gazdasági szerkezet átalakítása, a foglalkoztatás bővítése a humán és az anyagi erőforrások integrációját igényli. Az **életkörülmények javítását eredményező fejlesztések** nem várhatók csupán külső beavatkozásoktól, kormányzati vagy piaci befektetőktől, hanem azt **elsősorban** az itt élők **kezdemenyezése** **alapozhatja meg**. Helyi kezdeményezés, ötlet, aktivitás nélkül az EU-s, vagy hazai pályázati, az önkormányzati, valamint a gazdálkodók és a civil szervezetek anyagi, szellemi forrásai nem elegendőek a fejlesztésekhez. **Sikeres programok ezek mindegyikének egymáshoz kapcsolódása, egymást erősítése, és összehangolása eredményezhet**. E komplex rendszerben a humán-erőforrás fejlesztésnek is a vidékfejlesztési célkitűzéseket kell szolgálniuk. Jelenleg a kistérségben található munkaerő szakképzettsége nincs összhangban a gazdaságfejlesztési célokkal. Hatékony szaktanácsadási rendszert kell működtetni. Fontos feladat a kulturális örökség védelme, a hagyományápolás valamint a helyi közösségek fejlesztése, **és a pályázási sikerességhez nélkülözhetetlen szakértelem, gyakorlat megszerzése**.

3.1. Program: A termelés szerkezeti átalakulását és a minőségi alapanyag termelést elősegítő összehangolt képzési és tanácsadási programok fejlesztése, elterjesztése a térségben

A vonatkozó képzési programok közvetlenül szolgálják a fajta- és kultúraváltást, a korszerű, tudásigényes technológiák elterjedését. Hozzájárulnak a gazdálkodók jövedelemtermelő képességének fejlesztéséhez. A humán erőforrás fejlesztése a kistérség népesség megtartó képességének növelését eredményezi.

¹ Összhangban a Békési Kistérség Többcélú Társulás Gazdaság és Területfejlesztési Programja felülvizsgálatában lefektetett fejlesztési javaslatokkal. (MTA RKK ATI Békéscsabai Osztály, 2010)

Intézkedések:

- 3.1.1. A gazdaság diverzifikálásához és a minőségi termeléshez szükséges továbbképzési és tanácsadási programok támogatása
- 3.1.2. A kiegészítő gazdasági tevékenységhez és az alternatív, biogazdálkodáshoz kapcsoló képzések, tanácsadás erősítése
- 3.1.3. A modern gazdálkodáshoz szükséges tudás elsajátításának támogatása, a technológiai fejlesztések képzésekkel történő segítése
- 3.1.4. Az alacsonyán képzett munkaerő általános, konvertálható tudásszintjének emelése a kistérség meglévő oktatási-képzési kapacitásaira alapozva, azok szervezett együttműködéseként

3.2. Program: A minőségi feldolgozást elősegítő képzési és tanácsadási programok.

Ezek a képzési programok a piacképes, tájjellegű mezőgazdasági termékek előállítását és a feldolgozásukhoz szükséges szakképzett munkaerő biztosítását szolgálják. A konkrét munkáltatói igények alapján modern, gyakorlatorientált képzést nyújt.

Intézkedések:

- 3.2.1. Minőségi feldolgozóipari tevékenységek, tájjellegű termékek előállításához szükséges ismeretek oktatása
- 3.2.2. A gazdaság működtetéséhez szükséges szaktudás (piaci, marketing, alapvető pénzügyi, államigazgatási, gazdaságirányítási, pályázati) biztosítása támogatott továbbképzési programokkal
- 3.2.3. A modern agrárgazdálkodás, gazdaságszervezés, nemzetközi minták megismertetése közvetlen képzés és egyéb ismeretátadás formájában

3.3. Program: A vidékfejlesztéshez kapcsolódó képzési és tanácsadási programok

A program a vidékfejlesztéssel és az uniós támogatási lehetőségek igénybevételével összefüggő képzési, tanácsadási, tájékoztatósi programokat tartalmazza. Igény szerint elősegíti a hatékony szaktanácsadói rendszer működtetését.

Intézkedések:

- 3.3.1. A vidékfejlesztés komplex logikáját követő képzések (természetvédelem, környezetvédelem, tájgazdálkodás, ökológia, kulturális hagyományok, hagyományos életmód, stb.), szaktanácsadás szervezése
- 3.3.2. A vidékfejlesztés pályázati lehetőségeihez szükséges információk biztosítása, a sikeres pályázáshoz szükséges feltételek megteremtése, pályázati szaktanácsadás, technikai segítségnyújtás szorosan együttműködve a kistérség LEADER közösségeivel
- 3.3.3. Rendszeres tájékoztató programok, rendezvények szervezése, vidékfejlesztési iroda (szolgálat) fenntartása

4. Prioritás: A vidéki lakosság életkörülményeinek javítása

A térségre jellemző demográfiai adottságok és életkörülmények alapján elengedhetetlenül fontos a vidékfejlesztési programon belül is hangsúlyozottan kezelni a kistérségben élő, előregedett, rossz egészségi-, szociális-, mentális állapotban lévő népesség számára az életkörülményeket javító programok megvalósítását, a szociális, egészségügyi és közösségi szolgáltatások minél szélesebb körét. A térség rendelkezik termálfürdővel, egyéb kedvező természeti adottságokkal, melyekre alapozva a rekreációs lehetőségeket nyújtó fejlesztéseket megvalósíthatóak. Fontos hangsúlyozni a prevenciós programok szükségességét is. A kistérség kisebb településein élő lakosság számára biztosítani kell az életkörülményeket javító, szociális biztonságot nyújtó ellátásokat, prevenciós, rekreációs egészségmegőrzést segítő programok, és az ezek megvalósításához szükséges emberi és tárgyi erőforrásokat. Ezen fejlesztési szempontok érvényesítése a városokban is fontos, de a lakosság életkörülményei, az elérhető szolgáltatások színvonalának javítása kiemelt feladat a községekben.

Az életkörülmények javításához nemcsak az infrastrukturális feltételek és a szolgáltatások színvonalának javítása szükséges, de az emberi kapcsolatok megtartó erejének a megerősítése is elengedhetetlen. Ehhez kapcsolódik a prioritásban megfogalmazott kulturális, közösségfejlesztő tevékenységek támogatásának hangsúlyozása és a hagyományörzés.

A prioritásban megfogalmazottak elérése azt szolgálja, hogy csökkentsük a fiatalok elvándorlását, kedvező és kívánatos életkörülményeket biztosítsunk a kistérség megtartó erejének növelésével. Nem elhanyagolható szempont az életkörülmények javítását szolgáló programok bevezetésénél a munkahelyteremtő hatások.

4.1. Program: A helyi értékek védelme, felújítása, valamint a természeti és építészeti örökség összhangjának biztosítása

Az épített örökség, a múlt emlékeinek az utókor számára történő megőrzése a hagyományok ápolása szempontjából is kiemelendő feladat, valamint hozzájárul a térség idegenforgalmi vonzerejének növeléséhez is. A program célja továbbá az is, hogy a helyi közösségek számára is tudatossá váljon a helyi adottságok értékelése védelme, valamint szélesítse a helyi védett természeti értékek körét, kiegészítve ezzel az országos védelmet,

tükörözze, és egyben erősítse is a helyi közösségek környezettudatos szemléletét. A kistérség rendelkezik tájvédelmi körzetekkel, valamint építészeti értékekkel is. Fontos ezek feltárása, megőrzése, illetve rendbetétele. A természetes állapotú területek feltárása, számbavétele, a megőrzési lehetőségek megteremtése mellett, biztosítani kell, hogy öko-turisztikai hasznosításuk megoldható legyen. A természeti és épített örökség megóvása, a természeti és épített környezet összhangjának megteremtése a helyi társadalom életében fontos tudatformáló, közösségformáló szerepet tölt be. A közösség térhasználatának változásból következő új szükségletek kielégítésénél a hagyományos táj és környezet megóvása elsőrendű feladat.

Intézkedések:

4.1.1. *A helyi építészeti értékek (tájházak, jellegzetes épületek, kúriák, stb.) védelme, az épített és természetes környezet összhangjának hangsúlyozásával*

4.1.2. *Belterületi zöldövezetek parkok, terek védelme, fejlesztése*

4.1.3. *A tájba illeszkedő játszóterek, sport- és szabadidő terek, létesítmények kialakítása*

4.2. Program: A térség kulturális örökségének felélesztése, védelme, a határontúli kulturális kapcsolatok erősítése.

A térség igen gazdag kulturális értékekben, hagyományokban, amelyek egy része még nincs feltárva, illetve feldolgozva. A program célja a térségben működő amatőr művészeti és helytörténeti csoportok, népművészeti szakkörök, nemzetiségi körök, hagyományápoló rendezvények megőrzése, fejlesztése. A működésükhöz, fejlődésükhöz szükséges tartalmi segítség, infrastrukturális háttér biztosítása. A tárgyi és írott emlékek gyűjtése, feldolgozása, közzététele. Fontos célja a programnak, a közösségek megtartó erejének támogatása, az értékek megőrzése az egészséges lokálpatriotizmus fejlesztése, újraélesztése. A nemzetiségi hagyományok ápolását a határon átnyúló kapcsolatok fejlesztésével is támogatni szükséges. A program szorosan kapcsolódik az 1. prioritás alprogramjai között megfogalmazott alternatív gazdasági tevékenységekhez, a turizmus fejlesztésének szellemi - kulturális háttérét biztosítja.

Intézkedések:

4.2.1. *A kulturális örökség szervezett védelme, a közgyűjtemények, múzeumok tájházak támogatása*

4.2.2. *A települések hagyományokat ápoló rendezvényeinek, programjainak támogatása*

4.2.3. *A kulturális örökség védelméhez, nemzetiségi hagyományok ápolásához szükséges települési infrastruktúra megteremtése, fejlesztése*

4.2.4. *A kulturális örökséget, nemzetiségi hagyományokat őrző civil szerveződések, klubok, csoportok támogatása*

4.3. Közösségfejlesztő, társadalmi együttműködést elősegítő tevékenységek

A térség felemelkedéséért igazán csak az itt élő emberek tudnak tenni, a programok megvalósítása, a saját kezdeményező-, és cselekvőképességüktől függ. A civil társadalom fejlesztése, a vidéki lakosság érdekeinek képviselete, az önkormányzatok a lakosság együttműködése elengedhetetlenül fontos ezen a téren. A tájékoztatás, a különböző gazdasági és kulturális és egyéb csoportok, szervezetek közötti információ-áramlás, illetve együttműködés szükséges. A kistérség települései (önkormányzatok, civil szervezetek között egyaránt) valamint a régió kistérségei között is együttműködés, rendszeres kapcsolattartás szükséges, hiszen a vidékfejlesztési programjaik és más fejlesztések is egymást erősíthetik, de gyengíthetik is, ha nem egyeztetnek előzetesen. A civil szervezetek térségi szintű együttműködésének elősegítése, az információáramlás megszervezése, a hátrányos helyzetű települések felzárkózásának ösztönzésére. A térségi szemlélet elterjesztése, valamint a közösségi gondolkodás, az együttműködés elengedhetetlen ahhoz, hogy a programok egymást erősítsék. A civil társadalom fejlesztése garancia arra, hogy az egyes emberek is a civil szervezeteken keresztül képviselni és érvényesíteni tudják érdekeiket, képesek legyenek megvalósítani céljaikat.

Intézkedések:

4.3.1. *A helyi közösségek kohézióját segítő, programok, rendezvények támogatása*

4.3.2. *Az önkormányzatok döntéshozatali mechanizmusában a civil szereplők aktív, intézményesült részvételének biztosítása*

4.3.3. *A civil szféra működését segítő szervezeti és infrastrukturális háttér megteremtése*

4.3.4. *A kistérség civil szereplői közötti együttműködés segítése, a megyei, regionális és országos hálózatokba történő bekapcsolódás segítése*

4.4. A vidéki életmód vonzóvá tételéhez, az életkörülmények javításához szükséges fejlesztések

A kistérségben – elsősorban a kisebb településeken – előregedett a népesség, a középkorúak az erős fizikai munka miatti igénybevételből következően, vagy a munkanélküliség okozta mentális állapot miatt vannak kimondottan kedvezőtlen helyzetben. A jelenlegi helyzet megváltoztatásához az egészséges életmód feltételeinek a megteremtése szükséges. Ennek, eszköz és humán erőforrás igénye egyaránt jelentkezik. Rekreációs programok

szervezésére, az ehhez szükséges területek kialakítására, innovatív szolgáltatások bevezetésére és az elérhetőségük javítása a mentálhigiéniára, a szociális és egészségügyi területeken egyaránt nagy igény jelentkezik. Ezek a programok egyszerre járulnak hozzá az életminőség és az életkörülmények javításához, vonzóvá teszik az itt élők számára is a vidéki életformát.

Intézkedések:

4.1.1. Szabadidős, rekreációs programok szervezése minden korosztály számára

4.1.2. Az egészségmegőrzést segítő prevenciós célú programok, rendezvények, szűrések szervezése

4.1.3. A lakosság mentálhigiéniás helyzetét, állapotát javító rendszeres programok, rendezvények létrehozása

4.1.4. A szociális segítő tevékenységek szerepének és arányának növelése különösen a gyermekvédelem, az idősellátás területén

4.1.5. A fogyatékosok nappali ellátását biztosító intézményi (önkormányzati, kistérségi, civil, egyházi) szolgáltatások támogatása

5. Prioritás: A környezeti és természeti erőforrások védelme, az életminőséget meghatározó környezeti állapotok javítása²

A népesség életminőségének biztosítása érdekében, a jó minőségű talajok védelmét, az ipari szennyeződéstől mentes levegő minőségének megőrzését, a táj elemeinek és a természet értékeinek védelmét kiemelt fontosságú feladatként kell kezelni a kistérségben. Sajátos, az emberi beavatkozás hatására kialakult kettős táj, a szikes puszták, valamint az ártéri galériaerdők megléte a térségben. Mindezt kiegészíti a felszíni vizek magas aránya (Körösök) és a mély fekvésű területek együttese. A Körösök ártéri erdői, valamint a csatornák és holtágak mentén létrejött fás társulások mellett, a szikes, mély fekvésű területek pusztai társulásai is fontos szerepet játszanak a biodiverzitás fenntartásában. A fokozott környezethasználatok, a folyékony és kommunális hulladékok, és a veszélyes hulladékok mennyiségének növekedése, kezelésük, ártalmatlanításuk problémái a környezet legkritikusabb szennyező forrásai. A kistérség fejlesztési elképzeléseinek kidolgozásakor elsőbbséget kell kapniuk a környezetkímélő vagy minimális terhelést okozó technológiáknak, illetve a meglévő károsító hatások csökkentésének, a károk ártalmatlanításának. Ehhez elengedhetetlen az agrár-környezetvédelem elemeinek elterjesztése, támogatása. A környezettudatos szemlélet kialakítása, a jogi szabályozók bevezetése és alkalmazása mellett az oktatás és a tájékoztatás is a környezeti és természeti erőforrások védelmét szolgálja.

Az egyre szélsőségesebb időjárási viszonyok és a jelenségek gyakoriságának várható növekedése két területen is érdemi intézkedéseket követel. A termelés biztonságát a szélsőséges időjárási jelenségek okozta rendszeres károk és azok kezelése (aszály, belvíz, árvíz, fagy, jég, stb.), illetve a termeléshez szükséges időjárási jelenségek (a tenyészidőszak termeszeti feltételei) változékonysága, hektikusága, kiszámíthatatlansága, (hőmérséklet, csapadék, napsütés, stb.) egyaránt befolyásolja. Ez utóbbi tényezők között is kiemelt jelentősége van a víznek. Az elmúlt néhány év időjárása szinte évenként eredményezett egyazon területeken aszályos és belvizes időszakokat. Mindez a korábbi kiegyenlítettebb időjárási viszonyokkal szemben immár nemcsak a speciálisan vízszegény területeken, hanem a mezőgazdasági művelés szinte teljes területén kiemelten fontos feladattá teszi a vízkormányzás tervszerű újragondolását. E fejlesztéseket össze kell kapcsolni a Vásárhelyi terv kibővítésével az árapasztó-tározás infrastruktúrájának kiépítésével nemcsak a Tiszán, hanem annak mellékfolyóin, közöttük a Körösökön. A nagyvíz biztonságos levezetése (árvízvédelem) mellett nagy hangsúlyt kell biztosítani a víz megtartásának is.

5.1. Felszíni és felszín alatti vizek védelme

A vízviszonyokat a meglévő felszíni vizek (Körösök) és az ezekbe torkolló mellékágyszerű holtágak és mesterséges csatornák határozzák meg. A vizek környezetében folytatott tevékenységek esetében tekintetbe kell venni a szennyeződések bemosódásának lehetőségét, a vízhasználatok során el kell érni, hogy csak megfelelően tisztított, hőterheléstől mentes vizek kerüljenek a felszíni vizekbe és szivárgással a talajba. A csapadékvíz elvezetése, a megfelelő mértékű és minőségű csatornázottság, a fizikai, kémiai és biológiai tisztítóművel is ellátott szennyvíztisztító-telepek kialakítása eredményezheti, a megfelelően tisztított szennyvizek és fáradt termálvizek újrahaznosítását, és felszíni vízbe történő elhelyezését.

Az egyre szélsőségesebb időjárás következtében a kistérségen belül is gyakorta fordult elő egy éven belül a nagyvíz (árvízveszély) és a kisvíz (aszály) jelensége, ami a vízkormányzás tervszerű újragondolását, a szivattyútelepek, árokrendszer, csatornák, zsilipek működővé tételét, folyamatos karbantartását, felújítását, újabb műtárgyakkal való kiegészítését, az egész összefüggő rendszer fejlesztését kívánja. Az elmúlt évek elmaradt fenntartási munkálatait, karbantartásait – különösen az állami kezelésben lévő műtárgyakon – sajnos csak

² Összhangban a Békési Kistérség Többcélú Társulás készülő Környezetvédelmi Programjával. (MTA RKK ATI Békéscsabai Osztály, 2010.)

jelentős többletforrás biztosításával lehet megoldani. E célok érdekében működővé kell tenni a vízi társulásokat, és komoly forrásokat kell biztosítani a célirányos fejlesztésekhez.

Az aszály és a belvíz, nagyvíz párhuzamos jelensége szükségessé teszi a Vásárhelyi terv keretei között tervezett árapasztó-tározás kiterjesztését és újragondolását a mellékfolyókra, közöttük a Körösök vidékére is. Az árapasztó tározók képesek ugyanis biztosítani a kisvíz idején hiányzó többletvizet, ami a körülzárt területek csupán árvízvédelemre koncentráló elárasztásával szemben, szinte évenkénti kisebb, nagyobb vízzel borítást kíván. Ennek értelmében egyrészt rendkívül fontos az érintett területekre vonatkozó területhasználati szabályok újragondolása, és a tározók építésének felgyorsítását, kiterjesztését.

A program illeszkedik a stratégiai program minden prioritásához, a talajvédelemmel, a hulladékgazdálkodással és az ökológiai gazdálkodással, valamint a természetvédelemmel foglalkozó programirányokhoz.

Intézkedések:

5.1.1. *A folyók, árterek és más vízterek vízminőségének megóvása, javítása*

5.1.2. *A szennyvíztisztítás fejlesztése, kiterjesztése, az állattartó telepek környezetvédelmi célú fejlesztése, környezetkímélő vízhasználatok elterjesztése, támogatása, a biológiai tisztítás támogatás*

5.1.3. *A Vásárhelyi terv árapasztó-tározást, vízvisszatartást és öntözést támogató elemeinek kiterjesztése a Körösök területére is. A vízkormányzás infrastruktúrájának, szervezeti rendszerének újragondolása, az elmarad karbantartások pótlása, hálózatfejlesztés*

5.1.4. *A termálvízkincs gyógyászati és gazdasági hasznosításának támogatása, a termálenergia kertészeti hasznosításának bővítése a környezet védelmének szem előtt tartásával*

5.1.5. *A felszíni vizek és vízfolyások környezetének rendezése, a vízi, vízparti ökoszisztémák védelme, környezetbarát területhasználati formák támogatása az időszakosan vízzel borított területeken*

5.2. Talajvédelem

A talajok termőképességének megőrzése, a degradációs folyamatok mérséklése biztosíthatja a kistérség mezőgazdasági termelésben betöltött szerepének a fenntartását. Az állandó vízborítottság, a csapadékvíz és talajvíz elvezető rendszer hiányosságai, a szélerózióknak kitett termőföld, a mezővédő erdősávok hiánya és a kis területre terjedő gyepezítés a talaj-degradációs folyamatok mellett gazdasági hátrányokat is eredményez. A helytelen tápanyag utánpótlás elkerülésére előtérbe kell helyezni a szerves trágyák használatát, ezzel is csökkentve az állattartó telepek környezetterhelő hatását.

A program intézkedési csoportjai, a hulladékgazdálkodás és a mezőgazdasági termeléssel foglalkozó prioritások egymással kölcsönhatásban vannak, feltételezve a birtokviszonyok nyilvántartásának és a birtokstruktúra fejlesztésének a lehetőségét.

Intézkedések:

5.2.1. *A növényborítottság mértékének növelése a talajerózió csökkentése érdekében*

5.2.2. *A belvízelvezetés rendszerének, műtárgyainak összehangolt (öntözéssel is) fejlesztése a másodlagos szikesedés mérséklésére*

5.2.3. *Az állattartó telepeken képződő szervesanyag hasznosításának támogatása*

5.3. Hulladékgazdálkodás

A hulladékgazdálkodás a fenntartható fejlődés egyik lényeges eleme, amely a lakosság legszélesebb rétegeit érintő kérdéseket foglalja magában. A kommunális hulladékok gyűjtésére minden településen működik valamilyen megoldás, de ezek színvonala és a hulladéklerakók műszaki védelme igen nagy eltérést mutat. A szelektív hulladékgyűjtés bevezetésére is vannak próbálkozások néhány településen és néhány hulladéktípus esetében. A korszerű hulladékgazdálkodás elemei között szerepel a szerves anyag tartalom jelentős csökkentése a kommunális hulladékokban, elsősorban a komposztálás utáni újra hasznosítás révén. A lakossági veszélyes hulladékok közül a szárazelemek elkülönített gyűjtésének és kezelésének az iskolákban és az óvodákban már vannak hagyományai, de ezt a tevékenységet ki kell terjeszteni a lakosság egészére és az összes veszélyes hulladék fajtára.

Az intézkedési csoportok végrehajtásánál mérlegelni kell a hosszabb távú érdekeket és előnyöket, még ha ezek a pillanatnyi érdekeknek ellent is mondanak.

Intézkedések:

5.3.1. *A szelektív hulladékgyűjtés széles körben történő elterjesztése, kiszélesítése (üveg, műanyag, papír, fém, zöld hulladék), a másodlagos nyersanyag hasznosítás feltételeinek kialakítása*

5.3.2. *A veszélyes hulladék gyűjtésének, tárolásának és hasznosításának (elszállításának) megszervezése*

5.3.3. *Illegális és korszerűtlen hulladéklerakók felszámolása, rekultivációja*

5.3.4. *A kommunális hulladékok gyűjtésének korszerűsítése, a regionális hulladéklerakók igénybevételeinek támogatása*

5.3.5. *A lakosság önkéntes hulladék elhelyezési (veszélyes hulladék, építési törmelék) kezdeményezéseinek, aktivitásának támogatása*

5.4. Természetvédelem

A nagymértékű mezőgazdasági tevékenységből adódó természeti hátrányok mellett a térség földrajzi, ökológiai és biológiai értékei kiemelkedők. A természetközeli élőhelyek, az ökológiai folyosók fenntartása és kialakítása, valamint a meglévő védett természeti értékek körének a kibővítése a természet- és a tájvédelem összekapcsolásával az életminőség jelentős javulását eredményezheti. Ki kell szélesíteni a meglévő természeti értékek bemutatásának a lehetőségét, felhasználva az idegenforgalom és a turizmus vonzerejének a bővítésénél. A program kötődik a stratégiai program minden egyes prioritásához, kapcsolatban van a térség más természetvédelmi és tájrendezési programjával.

Intézkedések:

5.4.1. *A természetvédelmi szemléletformálás feltételeinek biztosítása*

5.4.2. *A folyóvizek ökológiai értékeinek megőrzése, ökológiai-folyosók kialakítása*

5.4.3. *A természeti értékek megőrzése, a biodiverzitás kiemelt érvényesítése, a védelembe vont értékek és területek bővítése, bemutatásuk feltételeinek biztosítása*

5.4.4. *A Natura 2000-res területek áttekintése, felülvizsgálata, a gazdálkodási feltételek egyértelműsítése, a támogatási rendszer újragondolása, érvényesítése*

Fejlesztési források

ÚMVP

I. tengely: A mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítása

111. intézkedés Szakképzés, kommunikációs tevékenység, innováció

Komplex tájékoztatási tevékenység: gazdálkodói információs szolgálat

Innovatív technológiák elterjesztése bemutató-üzemi projektek útján gazdaságokban és erdészetekben

A mezőgazdasághoz és erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó képzések

112. intézkedés Fiatal gazdálkodók induló támogatása

Fiatal mezőgazdasági termelők elindítása.

113. intézkedés Gazdaságátadási (korai nyugdíjba vonulási) támogatás

A támogatás célja a mg-i termelő tevékenységet végzők korösszetételének – a fiatal

mezőgazdasági termelők támogatásával összehangolt – javítása, az elaprózódott

birtokszerkezet ésszerű koncentrálásának elősegítése és a gazdaságok átlagos méretének növelése.

Mezőgazdasági termelők gazdaságátadása.

114. intézkedés Tanácsadó szolgáltatás igénybevétele

Az intézkedés keretében a mezőgazdasági termelők és erdőgazdálkodók számára támogatás adható olyan szaktanácsadói szolgáltatások igénybevételeiből származó költségek viseléséhez, amelyek gazdaságuk összeteljesítményének javítására, a helyes mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartásával összefüggő előírások, valamint a 1782/2003/EK rendeletben meghatározott üzemvezetési követelmények és a munkahelyi biztonságra vonatkozó közösségi előírások megismerésére irányulnak.

Szaktanácsadói szolgáltatások igénybevételehez nyújtandó támogatások jogcím.

115. intézkedés Üzemvezetési, helyettesítési és gazdálkodási szaktanácsadói szolgáltatások, valamint erdészeti szaktanácsadói szolgáltatások létrehozása (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

121. intézkedés A mezőgazdasági üzemek korszerűsítése

Az intézkedés célja a mezőgazdasági termelés modernizációja, az állattenyésztés, a kertészet és a szántóföldi termesztés technológiai szintjének emelése. Az intézkedés keretében

támogatást lehet igénybe venni építési beruházások megvalósításához, annak érdekében, hogy fejlődjön a mezőgazdasági alaptervekenység hatékonysága a szántóföldi növénytermesztésben,

a kertészetben és az állattenyésztésben, a környezetvédelmi, higiéniai és állatjóléti

szempontokat figyelembe véve. Másrészt, az energia-megtakarítás, a környezetvédelem és a

hatékonyság növelése céljából magába foglalja az alkalmazott gépek és technológiai

berendezések modernizációját, ugyanezek korstruktúrájának javítását, a régi gépek jobb

környezeti teljesítményű gépekre való cseréjét, valamint az agrotechnikai és technológiai szint

emelését célzó fejlesztéseket. Ezenkívül az intézkedés támogatja az új technológiák, valamint

a termelést és az értékesítést elősegítő információs rendszerek bevezetését. Az intézkedés

keretén belül a rövid vágásfordulójú, energetikai célú fás ültetvények telepítése is támogatott.

Az állattenyésztés területén a legjelentősebb technológiai hiány a trágyatárolással és –

kezeléssel kapcsolatos EU-elvárások teljesítésében tapasztalható. A probléma megoldásához

jelentős beruházások szükségesek. Az elavult technológiájú kapacitások késleltetik az ágazat

versenyelőnyhöz való jutását.

A kertészet területén a termelés általános technológiai színvonala gyenge. Ráadásul az

ültetvények struktúrája és korszerkezete kedvezőtlen. Az ágazatban legnagyobb lemaradás az

alacsony feldolgozottsági szintű mezőgazdasági termékek körében, az alacsony hozzáadott értékkel kapcsolatban tapasztalható.

A biomassza-előállítás területén a szükséges nyersanyagok termelésére kell fókuszálni. A tárolási lehetőségek és betakarítási technológiák beruházásai csökkenthetik a biomassza-termelés technológiai lemaradását.

Ami a szántóföldi termesztést illeti, a beruházások az ágazat általános technológiai szintjének fejlesztésére irányulnak, ahol jelentős technológiai lemaradás figyelhető meg az EU-országokkal való összehasonlításban.

Az információtechnológia és berendezések használata a magyar gazdák körében meglehetősen korlátozott. A modern számítástechnikai alapú technológiák használatának elterjesztéséhez e területen további beruházásokra van szükség.

Önálló, építéssel nem járó gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez nyújtandó támogatások (121.1a) támogatási jogcím

Növénytermesztés létesítményeinek korszerűsítéséhez nyújtott támogatás (121.1a) támogatási jogcím

Kertészet korszerűsítéséhez nyújtandó támogatások (121.1b) támogatási jogcím

Kertészeti gépek, technológiai berendezések beszerzése (121.1b) támogatási jogcím

Az öntözés fejlesztése

Állattartó telepek korszerűsítésére nyújtandó támogatások – trágyakezelés célterület támogatási jogcím

Állattartó telepek korszerűsítésére nyújtandó támogatások – komplex támogatás c. támogatási jogcím

Önálló, építéssel nem járó gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez nyújtandó támogatások c. támogatási jogcím

GazdaNet intézkedés

Mezőgazdasági energiafelhasználás megújuló energiaforrásokból történő előállításához nyújtandó támogatások c. támogatási jogcím

Rövid vágásfordulójú fás szárú energiaültetvények telepítéséhez nyújtott támogatás c. támogatási jogcím

Évelő, lágy szárú energiaültetvények telepítéséhez nyújtandó támogatások c. támogatási jogcím

Ültetvények korszerűsítéséhez, telepítéséhez nyújtandó támogatások (121.4a) támogatási jogcím

A mezőgazdasági termelők értéknövelési (feldolgozási) beruházásaihoz kapcsolódó támogatások

122. intézkedés Az erdők gazdasági értékének javítása

Az erdészeti célra használt géppark fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez nyújtandó támogatások támogatási jogcím

123. intézkedés A mezőgazdasági és erdészeti termékek értéknövelése

Mezőgazdasági termékek értéknöveléséhez nyújtandó támogatások támogatási jogcím

124. intézkedés Új termékek, eljárások és technológiák fejlesztésére irányuló együttműködés a mezőgazdasági és élelmiszer-ágazatban, valamint az erdészeti ágazatban (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

125. intézkedés A mezőgazdaság és az erdészet fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez kapcsolódó infrastruktúra javítása és fejlesztése

Az öntözés, a melioráció és a területi vízgazdálkodás mezőgazdasági üzemi és közösségi létesítményeinek fejlesztése (121, 125) támogatási jogcím

126. intézkedés Természeti katasztrófák megelőzése / katasztrófák utáni helyreállítás (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

131. intézkedés A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

Az EU környezetvédelmi, állatjóléti és higiéniai követelményeinek való megfelelés támogatása (átmeneti intézkedés)

132. intézkedés A mezőgazdasági termelők élelmiszer-minőségi rendszerekben való részvételének támogatása (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

133. intézkedés Termelői csoportok támogatása az élelmiszer-minőségi rendszerek keretébe tartozó termékekre vonatkozó tájékoztatási és promóciós tevékenységek terén (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

141. intézkedés A szerkezetátalakítás alatt álló félig önellátó gazdaságok támogatása

Szerkezetátalakítás alatt álló félig önellátó gazdaságok támogatása (NVT kötelezettségvállalás alapján ÚMVP terhére kifizetett része)

142. intézkedés Termelői csoportok létrehozásának támogatása

II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése

211. intézkedés KAT hegyvidéki területek (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

212. intézkedés A hegyvidéki területeken kívüli hátrányos helyzetű területek mezőgazdasági termelőinek nyújtott kifizetések

Az intézkedés fő céljai a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, az extenzív kultúrák (gyep- és takarmánynövények) előmozdítása az érzékeny természeti területeken, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható táj-használat erősítése. Az intézkedés további fő célkitűzései a vidéki foglalkoztatási és jövedelemszerzési lehetőségek bővítése és javítása, új, alternatív, a környezetvédelem követelményeinek megfelelő vidéki gazdasági környezet kialakítása, valamint a kedvezőtlen adottságú területeken a mezőgazdasági tevékenység folytatásának és a mezőgazdasági célú földhasználat fenntartásának biztosítása, továbbá hozzájárulás az életképes vidéki közösségek fenntartásához.

Kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások támogatási jogcím

213. intézkedés Natura 2000 kifizetések és a 2000/60/EK Irányelvhez kapcsolódó kifizetések

Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás támogatási jogcím

214. intézkedés Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

215. intézkedés Állatjóléti kifizetések (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

216. intézkedés Nem termelő beruházásoknak nyújtott támogatás

221. intézkedés Mezőgazdasági földterület első erdősítése

222. intézkedés Agrár-erdészeti rendszerek első létrehozása mezőgazdasági földterületeken

223. intézkedés Nem mezőgazdasági földterület első erdősítése

224. intézkedés Natura 2000 kifizetések (az ÚMVP keretében nem kerül finanszírozásra)

225. intézkedés Erdő-környezetvédelmi kifizetések

226. intézkedés Az erdészeti potenciál helyreállítása és megelőző intézkedések bevezetése

227. intézkedés Nem termelő beruházásoknak nyújtott támogatás

III. tengely A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása

A III. Intézkedéscsoport fő célkitűzése a vidéki területeken az életminőség javítása, valamint a gazdasági tevékenységek diverzifikálásának az ösztönzése. A vidéki gazdaság fejlesztése a III. Intézkedéscsoport keretein belül döntő súlyt képvisel, a legjelentősebb fejlesztendő

területnek minősül. Vezetői döntés alapján a III. Intézkedéscsoport intézkedéseinek egy része horizontálisan, másik része pedig helyi vidékfejlesztési stratégiákon keresztül Helyi Vidékfejlesztési Közösségek (a továbbiakban HVK-k) és LEADER helyi akciócsoportok (a továbbiakban HACs) által kerül megvalósításra. Fentiek alapján szükségessé vált a III. Intézkedéscsoport nem horizontális intézkedéseinek és a LEADER tengelynek a megvalósítását támogató intézményrendszer, a Helyi Vidékfejlesztési Irodák (a továbbiakban HVI-k) hálózata és az őket regionális és nemzeti szinten koordináló egységek létrehozása.

311. intézkedés Nem mezőgazdasági tevékenységgé történő diverzifikálás
312. intézkedés Mikrovállalkozások létrehozásának és működtetésének támogatása
313. intézkedés Turisztikai tevékenységek ösztönzése
321. intézkedés A gazdaság és a vidéki lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások
A kistérségi közlekedési szolgáltatások fejlesztése
322. intézkedés A falvak megújítása és fejlesztése
323. intézkedés A vidék örökségének védelme és fenntartható fejlesztése
331. intézkedés Képzés és tájékoztatás
341. intézkedés Készségek elsajátítása, ösztönzés és a helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása

IV. tengely: Leader

A IV. Intézkedéscsoport **célterületei** a következők:

1. A helyi vidékfejlesztési stratégiák megvalósítása;
2. Térségek közötti és nemzetközi együttműködések;
3. Helyi akciócsoportok működtetése, készségek elsajátítása, a térség élénkítése

411 intézkedés Versenyképesség
412 intézkedés Környezet/földgazdálkodás
413 intézkedés Életminőség/diverzifikáció
421 intézkedés Együttműködés
431 intézkedés Működési költségek, készségek elsajátítása, ösztönzés

ÚMFT

GOP - Gazdaságfejlesztési Operatív Program

A kutatásfejlesztési és innovációs kapacitás, aktivitás és együttműködés növelése

A vállalati kapacitások komplex fejlesztése

Az üzleti környezet fejlesztése

A kkv-k finanszírozási forrásokhoz való hozzáféréseinek elősegítése

DAOP – Dél-Alföldi Operatív Program

2. prioritástengely – Turisztikai célú fejlesztések

3. Prioritástengely – Közlekedési infrastruktúra-fejlesztések

4. Prioritástengely – Humáninfrastruktúra fejlesztések

5. Prioritástengely – Térségfejlesztési akciók

TÁMOP – Társadalmi Megújulás Operatív Program (érintőlegesen)

TIOP – Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (érintőlegesen)

KEOP – Környezeti és Energetikai Operatív Program (érintőlegesen)

KÖZOP – Közlekedési Operatív Program (érintőlegesen)

EKOP – Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (érintőlegesen)

ÁROP – Államreform Operatív Program (érintőlegesen)

Decentralizált források

TRFC – Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat (2004-től folyamatos)

TEKI – Területi Kiegyenlítést Szolgáló Önkormányzati Fejlesztések Támogatása (1996-tól folyamatos)

CÉDE – Céljellelű Decentralizált Támogatás (1998-tól folyamatos)

LEKI – Leghátrányosabb Helyzetű Kistérségek Felzárkóztatásának Támogatása (2006-tól folyamatos)

TEUT – Települési és Önkormányzati Szilárd Burkolatú Belterületi Közutak Burkolatfelújításának Támogatása (2005-től folyamatos)

Várható társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A stratégiai program agrárszerkezet átalakítására és a mezőgazdasági termelés és feldolgozás fejlesztésére vonatkozó programjainak és intézkedéseinek realizálása lehetővé teszi, hogy a kistérség hagyományaira építve **korszerűsödjön a gazdasági szerkezet**. A mezőgazdasági beruházások támogatása révén az egyéni és családi gazdaságok, szövetkezetek és más **mezőgazdasági üzemek stabilizálódhatnak**. A speciális fogyasztási igények kielégítése, a termékek minőségének javulása, a hatékonyság növekedése következtében **az ágazat jövedelmezősége fejlődik**.

A méhészet, a vetőmagtermelés, gyümölcsösök telepítése és egyéb kertészeti kultúrák komplex – a feldolgozást, értékesítést és marketing tevékenységet is magába foglaló – fejlesztése az ágazat optimális struktúrájának kialakulását eredményezi. Az állattenyésztés sorvadásának megállításával párhuzamosan tett intézkedések eredményeképp **javul a termékek piacképessége**, csökkennek a költségek.

Az EU normákhoz történő megfelelés biztosításával a megszerzett **piaci részesedés megtartható**. Nem a termelési kapacitások és termelési mennyiségek növekszenek, hanem a kistérségben megtermelt árualap hozzáadott értéke, ezáltal a mezőgazdasági ágazat jövedelmezősége javul. **A gazdasági szerkezet átalakítása a fenntartható fejlődés elvein alapulva valósul meg. A gazdaság megerősödése csökkenti a munkanélküliséget és növeli a foglalkoztatottak munkahelyi biztonságát.**

Az ökotermelési módszerek bevezetése a gazdasági szerkezet változtatásán túl hozzájárul az egészséges táplálkozási szokások elterjedéséhez, valamint a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítéséhez is. A vadállomány fejlődése és az erdőgazdálkodás fejlesztése révén a kistérség gazdasági-természeti értékei bővülnek, lehetővé válik a turizmus bővítése, javul a térség lakóinak életminősége. A minőségi árualap előállításához szükséges feltételek – mindenekelőtt az **üzemi szintű és a termék- minőségbiztosítási rendszerek bevezetése korszerűsíti a gazdálkodói tevékenységet**, ezáltal javítja a gazdálkodás eredményességét. A termékek minőségét szavatoló minőségbiztosítási rendszerek alkalmazása elengedhetetlen ahhoz, hogy a termékek az Európai Unió piacán eladhatók legyenek.

A térség gazdasági szerkezetének átalakítását megalapozó infrastrukturális és szervezeti háttér megteremtésének alapvető eleme a marketing tevékenységet végző szervezetek felállítása, a kistérségi település- és áru marketing tevékenység kialakítása és folyamatos működtetése. **A marketing szemlélet általánossá válásával pozitív irányú változás következik be a gazdálkodó egységeknél, nő a kistérségben megtermelt árualap és szolgáltatások piacképessége**, ezáltal javul a gazdálkodás eredményessége és hosszú távon fenntartható piacképes gazdasági szerkezet és relatív optimális foglalkoztatottsági szint alakul ki.

Az új típusú szövetkezetek, a beszerzési és értékesítő érdekközösségek tevékenysége révén a kistérségben megtermelt áruk piacképessége nő. Korszerű és gazdaságosan folytatható agrártermelés valósul meg. Az egyéni és a családi gazdaságok önkéntes szövetkezése és együttműködése stabilizálja a foglalkoztatottság színvonalát is.

A humán erőforrás fejlesztése a kistérség jövőjének záloga. A kistérség gazdasági és társadalmi szereplői számára biztosított szaktanácsadás és képzési programok lehetővé teszik az Európai Unióban évtizedek óta meghonosodott gazdasági, ügyvitel-szervezési, marketing és egyéb ismeretek és készségek elsajátítását. **A képzett gazdálkodók révén stabilizálódik a kistérség gazdasági szerkezete, javul a foglalkoztatottsági színvonal. A szociális jellegű, alternatív foglalkoztatási képzések lehetővé teszik a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok önfoglalkoztatóvá válását, ezáltal hozzájárulnak a szociális feszültségek csökkentéséhez.** A vidékfejlesztéshez kapcsolódó képzési programok realizálása útján **a kistérségben élők képessé válnak az uniós követelményekhez való alkalmazkodásra, a hazai- és nemzetközi agrár- és vidékfejlesztési forrásokhoz való hozzájutásra.** A környezetvédelmi tudat, természetvédelmi szemlélet formálása által a kistérségben általánosan elfogadottá válik a természet- és tájvédelem szempontjainak érvényesítése, amely hozzájárul a természeti értékek védelméhez, bővíti a turizmus lehetőségeit és javítja a térség lakóinak életminőségét is.

A kistérség jövőképe megfogalmazásánál mindenképpen ki kell térni a térségi tudat formálást és az összetartozást a belső kohézió erősítését szolgáló közösségfejlesztő programokra. Ezzel a folyamattal **megvalósítható a térségben élő vállalkozók, civil szervezetek együtt gondolkodása, együttműködése.** A fejlesztéseknek regionális és térségi elképzelésekkel való összehangolása növeli azok eredményességét, hatékonyságát. A bevonható belső és külső források összeadódva segítik elő a kistérségi programok sikerességét.

A civil szervezetek megerősödnek, ezzel a vidéki lakosság és a különböző szervezetek érdekérvényesítő szerepe növekszik, a fejlesztési programok alulról történő kezdeményezése a civil szervezetek tevékenysége révén valóságosan megtörténik.

A környezeti és természeti erőforrások igénybevételénél érvényesül a fenntarthatóság, a környezetterhelő tényezők és a már meglévő károk mérséklésével vagy elhárításával.

Mivel a környezeti elemek káros anyaggal történő szennyezettsége csökken, a környezeti értékek **fennmaradnak és egészségesebbé válnak az életminőséget meghatározó környezeti tényezők.**

A folyókba, az árterekre és más felszíni vizekbe kevesebb szennyező anyag kerül, a szennyvízkezelések eredményeként **csökken a felszín alatti vizek terhelése és a felszíni és felszín alatti vizek az ember számára hasznosíthatók maradnak.**

A növényborítottság növelésével, a felhalmozódó csapadék és belvizek elvezetésével, a talajba jutó szerves és szervetlen anyagok mennyiségének a csökkentésével a talajdegradációs folyamatok mérséklődnek így **fennmaradnak az igen jó minőségű talajok, nő a térség ökológiai értéke.**

Megoldottá válik a kommunális és veszélyes hulladékok gyűjtése és kezelése, csökken a nem megfelelő színvonalú hulladéklerakók területe és környezetterhelő hatása, **megszűnnek a települések közelében válogatás nélkül felhalmozott szeméthegek.**

A meglévő természeti értékek felmérése, bemutatása és megóvása a természetvédelmi szemlélet terjedését segíti elő. **A természeti és ökológiai szempontból fontos térségben az értékek fennmaradnak, körük kibővül.**

Kérdőív – Békési Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programja

1. Milyennek ítéli meg a saját vállalkozásának fejlődését 2004 (EU csatlakozás) óta?

	Foglalkoztatás	Árbevétel	Beruházás	Technológiai kapacitás, géppark
Skála (-5 és +5 között)				

Indoklás:

.....

.....

.....

2. Milyen fejlesztéseket hajtott végre 2004 (EU csatlakozás) óta?

- a. Munkaerő bővítés
- b. Technológiai fejlesztés, éspedig:

.....

.....
- c. Kapacitásbővítő beruházás
- d. Épület/építmény beruházás
- e. Egyéb fejlesztés, éspedig

Fejlesztések bemutatása, kifejtése:

.....

.....

.....

3. Milyen forrásból tudta megvalósítani a fejlesztéseket (több fejlesztés esetén többet is megjelölhet)?

- a. Kizárólag saját belső forrásból
- b. Kizárólag bankkölcsönből
- c. Saját és banki forrás kombinációjából
- d. Hazai pályázati forrásból önerő nélkül
- e. Hazai pályázati forrásból ... % önerővel
- f. Uniós pályázati forrásból ... % önerővel
- g. Uniós pályázati forrásból bankhitel segítségével
- h. Baráti, családi kölcsönnel és saját erő felhasználásával
- i. Egyéb forrásból, éspedig.....

Szöveges indoklás:

.....

.....

.....
.....
.....
4. Milyen jellegű problémái voltak/vannak az elmúlt 5-6 évben?

a) a helyi üzleti környezetből adódóan,

b) a makrokörnyezetből (válságból) adódóan

5. Mik a várakozásai a következő két-három évre?

a, Árbevétel:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

b, Foglalkoztatás:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

c, Beruházás:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

d, Termelői/feldolgozói együttműködés:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

6. Tervez-e komolyabb fejlesztést a következő 4 évben (2013-ig)?

nem

- a. Ha igen, mely területen:
 - i. Foglalkoztatás bővítés
 - ii. Kapacitás bővítés
 - iii. Technológia fejlesztés
 - iv. Technikai fejlesztés
 - v. Épület/építmény bővítés
 - vi. Egyéb területen, éspedig

Indoklás:

.....

.....

.....

.....

.....

7. Milyen forrásokkal tervezi a fejlesztést megvalósítani?

- a. Kizárólag saját belső forrásból
- b. Kizárólag bankkölcsönből
- c. Saját és banki forrás kombinációjából
- d. Hazai pályázati forrásból önerő nélkül
- e. Hazai pályázati forrásból ... % önerővel
- f. Uniós pályázati forrásból ... % önerővel
- g. Uniós pályázati forrásból bankhitel segítségével
- h. Baráti, családi kölcsönnel és saját erő felhasználásával
- i. Egyéb forrásból, éspedig.....

Indoklás:

.....

.....

.....

8. Ismeri-e Ön a...

Kistérség hatályos Agrár- és Vidékfejlesztési Programját? igen nem

Ha igen, akkor melyen elemet tudja kiemelni, mely elemet tartja hasznosnak

9. Ön szerint a kistérségi Agrár- és Vidékfejlesztési Programnak milyen távlati célokat kellene kitűznie a következő 5-7 évre?

- a. Térségi ágargazdaság struktúrájának átalakítása;
- b. Minőségi árualap megteremtéséhez szükséges feltételek megteremtése;
- c. Mezőgazdasági termékek feldolgozottsági fokának növelése;
- d. Térségi marketing erősítése;
- e. Termelői csoportok kialakítása;
- f. Agrárszférát kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése;
- g. Humán erőforrás minőségének javítása;
- h. Egyéb cél(oka)t, éspedig

.....

.....

Indoklás:

.....
.....
.....
10. Milyen lépésekkel lehetne elérni a

a. Térségi agárgazdaság struktúrájának átalakítása:

.....
.....
.....

b. Minőségi árualap megteremtéséhez szükséges feltételek megteremtése:

.....
.....
.....

c. Új Mezőgazdasági termékek feldolgozottsági fokának növelése:

.....
.....
.....

d. Térségi marketing erősítése:

.....
.....
.....

e. Termelői csoportok kialakítása:

.....
.....
.....

f. Agárgazdaságot kiszolgáló infrastruktúra fejlesztését

.....
.....
.....

g. Humán erőforrás minőségének javítását

.....
.....
.....

KÖSZÖNJÜK A VÁLASZADÁST!

Békéscsaba, 2009. november 5.

Nagy Gábor
Intézetigazgató
MTA RKK ATI

Kérdőív – Békési Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programja

11. Az Ön tudomása szerint a településen/kistérségében milyen jelentős fejlesztéseket hajtott végre 2004 (EU csatlakozás) óta?

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.

Kiemelt fejlesztések bemutatása, kifejtése:

.....

.....

.....

.....

12. Milyen forrásból tudta a település/kistérség/vállalkozás megvalósítani a fejlesztéseket (több fejlesztés esetén többet is megjelölhet?)

- a. Kizárólag saját belső forrásból
- b. Kizárólag bankkölcsönből
- c. Saját és banki forrás kombinációjából
- d. Hazai pályázati forrásból önerő nélkül
- e. Hazai pályázati forrásból ... % önerővel
- f. Uniós pályázati forrásból ... % önerővel
- g. Uniós pályázati forrásból bankhitel segítségével
- h. Baráti, családi kölcsönnel és saját erő felhasználásával
- i. Egyéb forrásból, éspedig.....

Szöveges indoklás:

.....

.....

.....

.....

13. Milyen jellegű problémái voltak/vannak az elmúlt 5-6 évben?

c) a helyi üzleti környezetből adódóan:

d) a makrokörnyezetből (válságból) adódóan:

e) a vidéki térség sajátosságaiból adódóan:

14. Melyek a kistérség/település előtt álló legjelentősebb kihívások az elkövetkezendő két-három évben?

15. Mik a várakozásai a következő két-három évre?

a, Kistérségi együttműködés:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

b, Foglalkoztatás:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

c, Településfejlesztés:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

d, Vidéki lakosság életkörülményeinek javítása:

Indoklás:

.....
.....
.....
.....
.....

16. Terveznek-e komolyabb fejlesztést a következő 4 évben (2013-ig)?

nem

a. Ha igen, mely területen:

- i. Alternatív foglalkoztatási feltételek fejlesztése
- ii. Marketing erősítése
- iii. Településfejlesztés

- iv. Közlekedési infrastruktúra-fejlesztés
- v. Turisztika
- vi. Egyéb területen, éspedig

Indoklás:

.....

.....

.....

.....

17. Milyen forrásokkal tervezik a fejlesztést megvalósítani?

- a. Kizárólag saját belső forrásból
- b. Kizárólag bankkölcsönből
- c. Saját és banki forrás kombinációjából
- d. Hazai pályázati forrásból önerő nélkül
- e. Hazai pályázati forrásból ... % önerővel
- f. Uniós pályázati forrásból ... % önerővel
- g. Uniós pályázati forrásból bankhitel segítségével
- h. Baráti, családi kölcsönnel és saját erő felhasználásával
- i. Egyéb forrásból, éspedig.....

Indoklás:

.....

.....

.....

18. Ismeri-e Ön a...

Kistérség hatályos Agrár- és Vidékfejlesztési Programját? igen nem

Ha igen, akkor melyen elemet tudja kiemelni, mely elemet tartja hasznosnak, a felülvizsgálatot követően is megtartandónak

19. Ön szerint a kistérségi Agrár- és Vidékfejlesztési Programnak milyen távlati célokat kellene kitűznie a következő 5-7 évre?

- a. Térségi marketing erősítése;
- b. Idegenforgalom fejlesztése;
- c. Alternatív vállalkozási tevékenységek fejlesztése;
- d. Lakosság életminőségének a javítása, településfejlesztés;
- e. Közösségépítés;
- f. Kisléptékű közlekedési infrastrukturális fejlesztések településeken belül és települések között;
- g. Humán erőforrás fejlesztése (képzési és tanácsadási programokkal);
- h. Egyéb cél(oka)t, éspedig

Indoklás:

.....

.....

.....

20. Milyen lépésekkel lehetne elérni a

a. Térségi marketing erősítése:

.....
.....
.....

b. Idegenforgalom fejlesztése:

.....
.....
.....

c. Alternatív vállalkozási tevékenységek fejlesztése:

.....
.....
.....

d. Lakosság életminőségének a javítása, településfejlesztése:

.....
.....
.....

e. Helyi Közösség építése:

.....
.....
.....

f. Településeken belül és települések között, kisléptékű közlekedési infrastrukturális fejlesztések megvalósítása

.....
.....
.....

g. Humán erőforrás fejlesztése:

.....
.....
.....

KÖSZÖNJÜK A VÁLASZADÁST!

Békéscsaba, 2009. november 5.

Nagy Gábor
Intézetigazgató
MTA RKK ATI